Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 182 (14202) | 1973 оной августын 4, суббото | Сэн 2 мүнгэн

АРАДАЙ ХЭРЭГЛЭЛЭЙ ЭД БАРАА ЭЛБЭГЭЭР ГАРГАХА

Арад зоной материальна байдал һайжаруулха асуудалда парти, правительствын саг үргэлжын анхарал хандуулһанай ашаар совет арадай ажаһуудал һайжарна, хүдэлмэрилэгшэдэй абадаг салин хүлһэн дээшэлнэ. Тиихэтэй хамта тэдэнэй культурна, ажаһуудалай эрилтэ улам ургана.

Партиин XXIV съездын тодорхойлһон экономическа гол зорилго — арадай ажахын бүхы һалбаринуудта научно-техническэ дэбжэлтэ туйлаһанай үндэһэ һуури дээрэ арад зоной материальна байдал улам һайжаруулха зорилго дүүргэхын тула эд хэрэглэлэй эд бараа олоор, ехээр, янза бүреэр бүтээн гаргаха шухала.

Иимэ эд бараа бүтээдэг үйлэдбэри булюу түргэнөөр хүгжөөхэтэй, эдэ предприятинуудые техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэтэй, шэнэ завод, фабрикануудые бодхоохотой хамта арадай ажахын бусад гол һалбаринуудай предприятинуудта культурна, ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг болохо тухай партиин XXIV съезд зааһан байна.

Манай республикын машина, прибор бүтээлгын, электротехническэ промышленностиин, ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин болон арадай ажахын бусад һалбаринуудай предприятинууд үйлэдбэриингөө арга боломжо хэрэглэжэ, культурна болон ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдые олоор, ехээр бүтээдэг болоо.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүнгэн, нютагай болон эдеэ хоолой промышленность хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна. Юһэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада эд бараа бүтээн гаргалга 42,0 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 17,1 процентээр дээшэлээ. Тэрэ тоодо 2,73 миллион түхэригөөр үлүү ехэ культурно-ажаһуудалай хэрэгсэлнүүд, 9,7 миллион түхэригэй мебель хэгдэһэн байна.

Ажал хэрэгээрээ һайн мэдээжэ болоһон нарин сэмбын фабрикын коллектив үйлэдбэреэ шэнэдхэн байгуулһанай ашаар һайн шанартай, үнгэ бүриин нарин сэмбэ нэхэжэ гаргана. Фабрикын продукци Алас-Дурна зүгэй, Сибиринн оёдолой предприятинуудта эльгээгдэнэ, худалдан абагшадта һайшаагдана. Фабрика жэлдээ 1579 мянган метр сэмбэ нэхэн гаргадаг болоо. Гадна республикымнай предприятинуудта трикотаж гадар, дотор хубсаһан нэхэгдэнэ, элдэб хубсаһа хунар оёгдоно, валенка дарагдана, шаажан гүйлгэһэн амһарта хэгдэнэ. Түсэбтэ энэ табан жэлэй үедэ хүнгэн, нютагай промышленность улам хүгжэжэ, бүри ехэ продукци бүтээн гаргагдаха юм. Трикотаж гадар хубсаһа нэхэн оёхо шэнэ фабрика, гуталай фабрика баригдахаар хараалагдана.

Мүн республикымнай промышленностиин, ой модоной, модо болбосоруулгын, барилгын индустриин предприятинууд гол продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэһээ гадна, хэрэглэлэй шэнэ зүйлнүүдые олоор бүтээжэ эхилээ. Жэшээлхэдэ, «Электромашина» заводой коллектив электро-түсэнүүдые, авиазаводой болон судна бүтээлгын заводууд кухниин гарнитур, Буряадай модо болбосоруулгын болон мебелиин комбинат хэбтэриин гарнитур хэдэг болоо.

Ажаһуудалай хэрэгсэлэй зүйлнүүд жэл ерэхэ бүри олоор хэгдэнэ. Байгша оной хахад жэл соо нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 11 процентээр үлүү ехэ эд бараан бүтээн гаргагдаа. Дотор трикотаж хубсаһан, модоной зүйлнүүд урдынхиһаа һураггүй олоор нэхэгдэһэн, хэгдэһэн байна. Олон коллективүүдэй продукциингаа шанар һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулһанай ашаар гоё һайхан, һайн шанартай зүйлнүүд хэгдэнэ.

Гэбэшье эд хэрэгсэлэй зүйлнүүд үшөөл багаар бүтээгдэжэ, Арад зоной ургажа байгаа эрилтэ хүсэдөөр хангагданагүй гэжэ тэмдэглэхээр. Үнгэрһэн хахад жэлэй туршада хамта дээрэ 2765 мянган түхэригэй эд бараан худалдаа наймаанай организацинуудта дутуу тушаагдаа.

Промышленна зарим предприятинууд арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэжэ, культурна болон ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдые олоор бүтээхын орондо табан жэлэй үнгэрһэн хоёр жэл соо урдынхиһаа бага продукци үйлэдбэрилһэн байха юм. Авиазаводой, «Теплоприбор» заводой коллективүүд олон жэлэй туршада нэгэл янзын продукци—хубсаһа угаадаг машина, эбхэгдэмэл оро хэжэ байһаар. Эдэнь худалдаа наймаанда гүйсэгүй болонхой. Теэд эдэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд тушарһан энэ продукциие шэнэ һайн, гоё һайхан эд хэрэгсэлнүүдээр һэлгэхэ хэмжээ абанагүй. Тиимэһээ авиазавод 1970 онойхитой сасуулхада нёдондо 3353 мянган түхэригөөр бага продукци бүтээгээ.

Арад зоной ургажа байгаа эрилтые гүйсэд һайнаар хангахын, элдэб янзын хэрэгсэлэй зүйлнүүдые бүтээхын тула хүдэлжэ байгаа предприятинуудые шэнэдхэн байгуулха, шэнэ фабрика, завод, цехүүдые бариха гэжэ хараалагданхай. Теэд республика дотор эдэ предприятинуудай барилга ехээр унжагайруулагдажа байна.

Эд хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээхэ шэнэ цех Сэлэнгын модоной баазада 1970 ондо баригдажа эхилһэн юм. Цехэй дүүргэгдэжэ, ашаглалгада тушаагдахань үшөө уды. Буряадай мебелиин, модо болбосоруулгын комбинадай мебель хэхэ шэнэ цех ехэ удаанаар баригдана. Энэ шалтагаанһаа «Забайкаллес» комбинат түсэбтэ табан жэлэй хоёр жэлэй хугасаада 134 мянган түхэригэй мебель дутуу үгөө. Мүн мебель хэхэ, худалдаанда тушааха энэ жэлэй түрүүшын хахадай түсэб дүүргэгдээгүй. Мебель хэдэг предприятинууд түсэбөөр хараалагдаһанһаа 297 мянган түхэригөөр дутуу мебель худалдаанда тушааба. Шэлэй завод, түлишын промышленностиин управлени, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй предприятинууд, судна бүтээлгын завод элдэб янзын, гоё һайхан хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ асуудалда ёһотой анхарал хандуулнагүй.

Эдэ, мүн бусад ондоо дутагдалнууд ямар ушарһаа гараба гэхэдэ, зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд эд хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэдэ анхарал бага хандуулна, иимэ зүйлэй продукци бүтээхэ арга боломжонуудаа хэрэглэнэгүй, зохихо хэмжээ абанагүй.

Арад зоной үмдэдэг хубсаһа хунар олоор оёхо, гэр байрын, ажаһуудалай эд хэрэгсэлнүүдые ехээр бүтээн гаргаха, шанарыень һайжаруулха гээшэ гүрэн түрын удха шанартай асуудал болоно. Тиимэһээ эд хэрэгсэлэй зүйлнүүдые бүтээхэ түсэб предприяти, коллектив бүхэндэ үгтэнхэй. Социалис уялгануудай дүүргэлтэ шалгахада, мүрысөөнэй үрэ дүн согсолон гаргахада, предприятинуудай эд бараа бүтээхэ даабаряа хэр зэргэ дүүргэһэниинь хараада абтадаг болоо.

Предприятинуудай партийна организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд үйлэдбэриингөө арга боломжо элирүүлэн хэрэглэхэ, эд бараа үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар зохихо хэмжээ абаха уялгатай. Энэ асуудал политическэ, экономическа ехэ удха шанартай.

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГА—ГАБШАГАЙ АЖАЛ

ХУРА БОРООГОЙ багал тогтожо, үүлэнэй саанаһаа наранай бултайхадал Харгинаа, Бухэн голнуудай сабшалан дээрэ косилкануудай таршаганалдаха, хажуурай ханяан гэхэ, хүнүүдэй ооголололдохо абяан таһархаяа болидог.

— Иигэжэ бороогой ойро зуурашье тогтохые һамбаашалан, үбһэеэ сабшажа хуряанабди. Ондоо аргагүй. Мүнөө бүхыдөө 2 мянга үлүүтэй центнер үбһэн һүрилэгдөөд, 150 тонно сенаж дарагдаад байна, — гэжэ Сэлэнгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Г. И. Тарнуев хэлэнэ.

Ажахы соогоо Доодо-Бухэнэй Николай Хамуевай, Дунда-Бухэнэй Степан Корякинай звенонууд эгээл ехэ үбһэ хуряажа абаа. Эдэнэр тус тустаа 450—520 центнер үбһэ һүрилэнхэй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: тус колхозой гурбадахи отделениин Иван Власовай хүтэлбэрилдэг звеногой үбһэшэд Олзон гэжэ газарта үшөө нэгэ һүри бодхоожо, һахы һалаг хүдэлнэд; тогоошон Евдокия Хамуева амтатай эдеэ шанаад, үбһэшэдэй оролгодоо орохые хүлеэнэ.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

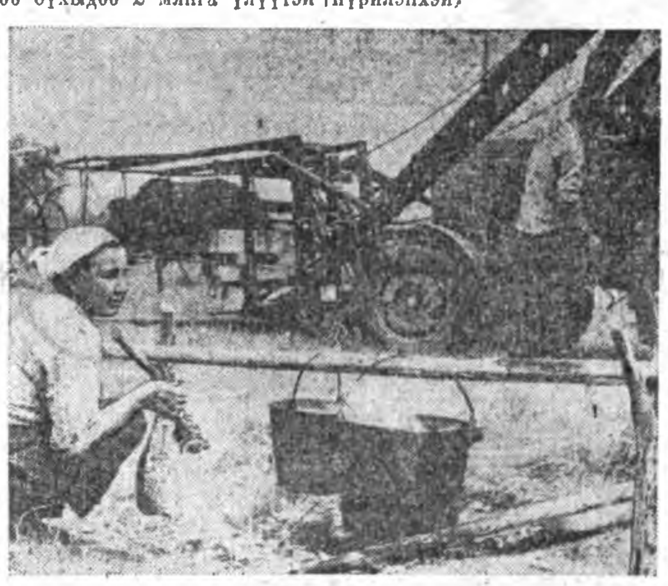

СЕНАЖ—ШЭМЭТЭ ТЭЖЭЭЛ

Хабартаа хура бороогой мүртэй ороогүй, гандуу байгаашье һаань, луговодуудай шударгы оролдолгын ашаар Дээдэ, Доодо Ивалгын нэлэнхы ургэн сабшалан дээрэ үбһэ ногоон яһала һайнаар урганхай.

Тээсгэнэй наратай сэлмэг үдэрнүүдтэ эндэ сабшажа хуряагдаһан үбһэнэй ургасые харахада, гектар бүриһөө дундаа зэргээр 20—22 центнер үбһэн абтаха гэжэ багсаагдана. Тиихэдэ Каленовско бригадын сабшалан дээрэһээ гектар бүриһөө 30 центнер үбһэн абтахаар.

Ажахы соогоо эгээл түрүүлэн оньһожоруулагдаһан звено үбһэеэ сабшажа эхилээ һэн. Ехэ хура бороогой орохоһоо урда түрүүшын һүри бодхоогоо. Каленово тосхоной һүүһаалиин фермын хажууда хүсэтэ техникээр хангагдаһан оньһожоруулагдаһан звено сенаж даража захалаа. Энэ харюусалгатай хүдэлмэриие ажахын главна мелиоратор Н. Г. Богданов, бригадир Д. Д. Овцев гэгшэд хүтэлбэрилнэ.

Шэмэтэ тэжээл сенаж хайшан гээд дарагданаб?

Түрүүн трактористнар Владимир, Геннадий Рупышевтэн, Александр Климов, Анатолий Бурков гэгшэд косилкаар үбһэ сабшана. Тэрэ үбһэнэйнь бага хатажа һүүрэхэдэ тусхай тармууртай тракторнууд гаража, сабшаһан үбһые урбуулна, һэлинэ, баал болгоно. Удаань баалтай үбһые трактористнар С. Овчинников, Л. Каленых, А. Овчинников гэгшэд тусхай волокушатай тракторнуудаар түлхюулжэ обоолно. Нэгэ тээшэнь түлхижэ обоолһон үбһые сомоо хэдэг оньһон түхеэрэлгэтэй трактораар автомашинануудта ашажа, сенаж дараха нүхэндэ зөөдэг. Автомашинын жолоошод үбһэ ашахадань тэрэниинь өөһэдөө гэшхээд, дараад угэнэ. Тиигэжэ обойшотор ноб ногоон үбһэ тээһэн автомашинанууд таһалгарялгүй һубарин гүйлдэнэ.

Нүхэнэй хажууда шэнэ үбһэн дээрэ дээрэһээ буужал, траншей ногоогоор дүүргэжэл байна. Уданшьегүй 370 тонно ногооной багтаха траншей сенажаар дүүргэгдэжэ, һайнаар нягтаруулан дарагдаад хушагдахаар болоно. Нүхэн соо буулгагдаһан ногооое С-100 түхэлэй хүндэ хоёр трактор нягтаруулан дарана.

Ажахын главна мелиоратор Н. Г. Богданов главна инженер А. С. Мокроусов хоёр сенажда дарагдаһан ногооной досоогоо хэр халаһые, хэр һайнаар нягтаруулан дарагдаһые үшөө дахин шалгана. Сенажай үбһэн досоогоо 30 градус халуун байба. Энэнь эгээл зохид гэжэ тоологдоно.

Һүүлдэнь сенажай ногоое полиэтиленовэ плёнкоор хушагдажа, дээрэһээнь зузаанаар хюрөөгэй хибэдэһэн хаягдана. Тиигэжэ түрүүшын 370 тонно сенаж дарагдаба.

Энээнэй хажууда хоёрдохи траншей соо сенажай ногоон хэгдэжэ эхилбэ. Тэрэ траншей баһал 3—4 хоног соо ногоогоор дүүргэгдэхэ юм.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахыда иигэжэ тусхай оньһожоруулагдаһан бригада сенаж дарадаг. Эдэнэй хүсөөр 2000 тонно һайн шанартай тэжээл бэлэдхэгдэхэ юм.

А НАГАСЛАЕВ.
Улаан-Үдын аймаг.

БЭРХЭТЭЙШЬЕ ҺААНЬ, БЭЕЛҮҮЛХЭБДИ

Хүдөөгэй ажалшадай харюусалгатай ажалай нэгэн— үбһэ хуряалга хаа хаанагүй үргэнөөр захалба. Ниитынгээ һүрэг олон адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абахын тула ажахымнай коммунистнууд, хүдэлмэрилэгшэд оролдожо байнхай. Энэ шухала ажалаа эмхи гуримтайгаар эхилжэ, шадаал һаа ехэ үбһэ тэжээл хуряажа абахын тула бидэ горитойхон хүдэлмэри ябуулха зэргэтэйбди.

Гэбэшье хэдэн хоногой туршада таһалгаряагүй ороһон хура бороо үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ гайтайхан һаад тойбо татаба. Ехэнхи сабшаламнай үертэ абтаа. Бэрхэшээлнүүдээ урдаа бараад, альгаа хабсараад һууха бэшэ, харин наратай үдэрэй час бүхэниие бүтэсэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, энэ шухала ажалаа эмхи гуримтайгаар ябуулха гээшэ шухала зорилгын нэгэн болоод байна.

Байгша ондо хамтынгаа адууһа малда 42 мянган центнер үбһэ сабшажа абаха түсэбтэйбди. Хараалһан даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга боломжо манда гүйсэд бии. Үбһэ хуряалгада манда 17 звено хүдэлнэ. Звено, бригадые даагшадаар дүй дүршэлтэй хүнүүд томилогдонхой.

Таатай сагые алдангүй ниитынгээ малда элбэг тэжээл бэлэдхэжэ абахын тула колхозой гэшүүн бүхэн оролдожо байнхай. Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри үшөө һаатаһаар. Набша намаа бэлэдхэхэ ажалда һургуулиин һурагшад болон гэрэй эзэн эхэнэрнүүд эдэбхитэйгээр хабаадана.

Нарай малда витамин ехэтэй ногооной гурил ехэ туһатай. Мүнөө жэлдэ манай Хилганын колхоз 3 мянган центнер иимэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха юм. АВМ-0,4 түхэлэй агрегадые даагшаар дүй дүршэлтэй механизатор Мунко Бубеев томилогдонхой. Энэ харюусалгатай ажалаа ойрын үдэрнүүдтэ захалхаар хараалнабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ манда 120 гектарта люцернэ таригдаһан юм. Мүнөө энэ ногоогоор гурил татахабди. Витамин ехэтэй ногооной гурил татаха хүдэлмэридэ ажаллаха хүнүүд томилогдонхой, тэдэнэй мэдэлдэ оньһон техникэ даалгагдажа үгтэнхэй юм.

Үбһэ хуряалгын түлэг ябажа байхада сенаж, силос даралга эхилдэг, мүн механизаторнууднай таряа хуряалгада хүдэлгэгдэхэ оньһон техникээ заһабарилжа бэлэн болгоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ механизаторнууднай гектар бүриһөө дунда зэргээр 13 центнер ороохо хуряажа абаһан юм.

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ манай колхоз 3.300 гектарта ороoһото ургамалнуудые таринхай. Хабарай тарилгые үсөөхэн үдэрэй туршада эрхим шанартайгаар дүүргэһэн, ургасын хойноһоо һайн харууһа хэдэг ажахынууд арбай таряанай тогтууритай һайн ургаса ямаршье жэлдэ хуряажа абадаг заншалтай гээшэ ааб даа. Урдаа табиһан зорилгоёо нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула таряашаднай энэ шухала ажалаа эмхи гуримтайгаар ябуулжа шадаа гэжэ онсо тэмдэглэхэ шухала.

Таряанай ургаса жэгдэ һайн. Бүхы таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 15—18 центнер ороoһон хуряагдахаар хараалагдана. Һайнаар элдүүрилэгдэһэн паар дээрэ тарилга хэхэдэ ган гасуур жэлдэшье ороoһо таряанай һайн ургаса хуряажа абтадаг гэжэ механизаторнууднай һайнаар мэдэдэг болонхой. Хабарай, намарай паар хахалха хүдэлмэридэ манда гол анхарал табигдана. Байгша ондо 1.600 гектар паарта шэниисэ таригдаа. Мүнөө жэлдэ 1.100 гектар паар хахалха түсэбтэй аад, энээнээ элдүүрилжэ дүүргээбди.

Комбайнуудай заһабариһаа гараха дүтэлөө. Тобшолон хэлэбэл, энэ харюусалгатай хүдэлмэрээ һайн шанартайгаар августын 10-даар дүүргэхээр хараалнабди. Таряа хуряалгада 15 комбайн хүдэлгэгдэхэ. Комбайнернуудай дүй дүршэлтэй хүнүүд юм. Манай колхозой механизаторнууд Украинын таряашадай гаргаһан үүсхэлые бүримүһэн дэмжээд, таряа хуряалгаяа хүдэлмэриин 20 үдэрэй туршада дүүргэхэ гэһэн зорилготой.

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ Хилганын колхоз гүрэндэ 12 мянган центнер таряа худалдаха түсэбтэй. Таряашаднай абаһан уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхээр шиидэнхэй.

В. ГАРМАЕВ.
Хилганын колхозой парткомой секретарь.
Баргажанай аймаг.

РЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУДАЙ ГҮРЭНДЭ МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ХУДАЛДАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1973 оной августын 1-нэй мэдээн

(9 һарын арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Мяхан	Һүн	Үндэгэн	Нооһон
Баргажанай	50	74	105	109
Баунтын	43	79	—	—
Бэшүүрэй	60	70	123	[illegible]
Зэдын	44	70	89	[illegible]
Яруунын	36	85	—	[illegible]
Загарайн	63	61	294	56
Захааминай	51	79	—	92
Кабанскын	77	80	69	—
Хэжэнгын	66	86	—	[illegible]
Хурамхаанай	61	86	—	70
Хяагтын	46	66	120	73
Мухар-Шэбэрэй	53	67	86	70
Акын	6	62	—	109
Прибайкалиин	94	73	—	—
Хойто-Байгалай	70	118	—	—
Сэлэнгын	56	79	—	82
Түнхэнэй	78	79	92	97
Улаан-Үдын	78	73	84	82
Хорин	43	77	144	92
Республика бүхыдөө	57	74	88	84

УЛААН ТУГТА КОЛЛЕКТИВ

Улаан-Үдын локомотивна депогой хүдэлмэришэд бага гаргашатайгаар ехэ ашаа шэрэхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, шэнэ онол арга хэрэглэн, эршэтэйгээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажалланад. Эдэнэр байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгөөр бүхэсоюзна мүрысөөндэ түрүүлжэ, СССР-эй Зам харилсаанай министерствын болон түмэр замшадай профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа бэлэй. Хоёрдохи квартал соо эдэнэр бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа, амжалтаяа улам арьбадхаа. Тиигэжэ дамжуулгынгаа Улаан тугые алдангүй дахяад абабад.

Августын 2 үдэрэй 1 часта электровозуудые заһабарилдаг цех соо хүдэлмэришэд олоор суглараад. Һүр жабхаланта хүгжэм зэдэлжэ, хүдэлмэришэдэй шэг шарай омог баяртайнууд. Уданшьегүй баяр ёһолой митинг нээгдэбэ.

Зүүн Сибириин түмэр замай управлениин начальник Григорий Игнатьевич Тетерский локомотивна депогой хүдэлмэришэдые туйлаһан амжалтаарнь амаршалаад, бүри эдэбхитэйгээр хүдэлхыень уряалба.

— Туйлаһанаараа һанаагаа амарха ёһогүйт. Хэрбээ хоёрдохи квартал соо ашаа шэрэхэ даабаряа 5 процентээр үлүүлэн дүүргээ һаа, гурбадахи квартал соо 6 процентээр үлүүлхэ ёһотойт, — гэжэ хэлэхэдэнь хүдэлмэришэд нэрьемэ альга ташабад. Удаань локомотивна депогой хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэдтэ Улаан туг барюулба.

Үнинэй суута машинист Федор Дармаевич Пономарёв нүхэдэйнгөө урда гаража үгэ хэлэхэдээ: бидэ байгша оной түрүүшын хахад жэл соо бултадаа эрхим һайнаар хүдэлжэ гараабди. Энэ̇нииемнай СССР-эй зам харилсаанай министерствын дамжуулгын Улаан туг гэршэлнэ. Бидэнэр саашадаа бүри эршэтэйгээр, хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлжэ, юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ байхабди — гэжэ мэдүүлбэ. Локомотивна депогой начальник Евгений Васильевич Каляев коллективэйнгээ эбтэй эетэй ажал хүдэлмэри тухай тобшо тэдыгээр хөөрэхэ мүртөө үшөөл усадхагдаагүй дутагдалнууд дээрэ тогтобо.

Митингын түгэсхэлдэ КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь К. М. Продайвода үгэ хэлэжэ, Улаан-Үдын локомотивна депогой хүдэлмэришэдые КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө халуунаар амаршалба. Олон хүдэлмэришэдтэ үнэтэ бэлэгүүд, мүнгэн шан барюулагдаба.

Манай корр.

ГЕРМАНИИН СОЦИАЛИС НЭГЭДЭМЭЛ ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ
ГЕРМАНИИН ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКЫН ГҮРЭНЭЙ СОВЕДТЭ
ГДР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Хүндэтэ нүхэдүүд.

Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин Центральна комитедэй Политбюрогой гэшүүн, Германиин Демократическа Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ, бидэнэр бүгэдэндэ хүндэтэй ...гдадаг нүхэр, соратник, ...н Вальтер Ульбрихтын ...ба бараһантай дашарамдуулан, гүн ехээр шаналжа ...һанаа Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет ороной бүхы коммунистнууд болон ажалшадтай ...та элирхэйлэн мэдүүлнэ. Вальтер Ульбрихт жара ...н жэлэй турша соо Германиин революционно хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түрүүшын зэргэдэ ябаа. Германиин Коммунис партиие олониитын марксистско-ленинскэ парти болгохын тула Эрнст Тельмантэй, Вильгельм Пиктэй хамта ехэ юумэ хэһэн байгаа. Вальтер Ульбрихт Коминтерныи гүйсэдкомой дэргэдэ КПГ-гэй түлөөлэгшэ байхадаа, коммунистнуудай интернациональна холбооe үргэдхэхэ, бэхижүүлхэ, демократическа ба фашизмда эсэргүү хүсэнүүдые элсүүлэн жагсааха хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулһан юм.

Гитлеровскэ хархис муухай ёһо гуримда эсэргүү, немец арадые фашизмһаа сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэлдэ шэн зоригтойгоор хабаадажа, бүгэдэ ниитын хүндэлэлдэ хүртэһэн байна.

Хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэл хангалга, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиие байгуулга, немец хүдэлмэришэд болон таряашадай гүрэниие — Германиин Демократическа Республикые тогтоолго, хүгжөөлгэ ба батадхалга партийна болон гүрэнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, үнэн марксист-ленинец — Вальтер Ульбрихтын нэрэтэйнь нягта холбоотой.

Ангиин дайсадта эбсэшэгүй эсэргүүгээр хандадаг, ажалшадта хизааргүй үнэн байдаг ушар, буурашагүй эршэ зориг, эмхидхэхы ехэ хаба шадабаринь шэнэ, ленинскэ түхэлэй ажал ябуулагша Вальтер Ульбрихтын онсо шанар болон хододоо харагдадаг байһан.

СЕПГ-гэй ба КПСС-эй хоорондын, Германиин Демократическа Республикын ба Советскэ Союзай арадуудай хоорондын аха дүү ёһоной бата хани барисаае, харилсаа холбооe хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэ Вальтер Ульбрихтын түйлаһан ехэ габьяануудые Советскэ Союзай коммунистнууд, бүхы совет арад үндэрөөр сэгнэнэ.

Интернационалист - ленинец, Германиин ба уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, арадуудай хоорондын эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө, манай хамтын хэрэгэй — социализмын болон коммунизмын түгэс илалтын түлөө сусаршагүй тэмсэлшэ Вальтер Ульбрихтын нэрэ алдар арад зоной дурасхаалда хэтэ мүнхэдөө үлэхэл.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ
СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ
СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ.

В. УЛЬБРИХТЫН НАҺА БАРАҺАН ТУШАА

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихтые хүдөөлүүлхын тула СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер түрүүтэй партийно-правительственна комиссии тогтоогдоо.

В. Ульбрихтые хүдөөлүүлгэ августын 7-до болохо гэжэ тус комисси мэдээсэбэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй байгша оной августын 7-до зарлагдаха байһан зургаадахи сесси хойшолуулагдаба. Сессиин болохо болзор мэдээсэгдэхэ.

КПСС-эй Хоринн райком, аймсоведэй гүйсэдхэхэ комитет, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райком байгша оной түрүүшын хахадта Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ совхозуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн энэ һарын эхиндэ согсолоо.

Хахад жэлэй түсэб мяха гүрэндэ худалдалгаар 137 процент, һүөөр—126, нооһоор—379 процент дүүргэһэн, тиигэжэ абаһан социалис уялгануудаашье холо үлүүлһэн «Георгиевский» совхозой коллектив мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, КПСС-эй райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта, 150 түхэригэй нэгэдэхи шанда хүртэһэн байна.

Үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй жэшэжэ харабал, мяха худалдалга 50 процентээр, һү — 34, нооһо худалдалга 165 процентээр дээшэлһэн байха юм. Гадна эбэртэ бодо

1972 — 1973 оной үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ба бэлэдхэлгые дээшэлүүлхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоолые хүтэлбэри болгон совхозой партком, дирекцитэй ба рабочкомтой хамта бии байһан социалис мүрысөөнэй гуримые дахинаа хаража үзөөд, малшадтай, мэргэжэлтэдтэй зүбшэжэ, шэнээр зохеоһон байна.

Урдань уялганууд хайшан гээд абтадаг байгааб? Түсэбтэ даабари дээрэ 5-10 процентын нэмэлтэ хээд лэ, гүүртын, фермын коллективэй суглаа зарлаа боложо баталаад лэ, дүүрэдэг һэн. Совхозой коллектив хоорондоо, малшад малшадтайгаа мүрысөөнэй хэлсээ баталдаггүй, тиимэһээ тэдэнэй хоорондын мүрысөөн ёһын тэдысэ эмхидхэгдэдэг байгаа бшуу. Хоорондоо хэлсээ баталаагүй хадаа бэе бэедээшье ошолсожо шалгадаггүй һэн.

Харин мүнөө тад ондоо болонхой. Һаалишад дээрэ абаад үзэе. Жэлэй эхиндэ, үнгэрһэн жэлэй дүн гаргагдаад, шэнэ жэлэй даабариин абтаад байхада, һаалишан бүхэн мэргэжэлтэдтэй, гүүртые даагшадтай хамта өөрынгөө арга боломжые наринаар тоолоно үзэһэн байна. Хэды үнеэтэй байһанаа, тэдэнэй тугаллаха, һубайрха болзорые, тэжээл хоолой хэм хэмжээе хараадаа абажа, ямар һарада хэды шэнээн һү һааха аргатай байһанаа һайса тоолжо үзөөд лэ жэлэйнгээ уялга тодорхойлно. Тиигэжэ һаалишадай уялгануудһаа коллективэй уялга бүридэжэ, хамтын суглаан дээрэ али али талаһаань зүбшэн хэлсэгдэжэ баталагдадаг болоо. Энэ суглаан дээрэ хэн хэнтэй мүрысэхэ тухайгаа хөөрэлдэдэг, али коллективые мүрысөөндэ урихаяа шиидхэдэг байна.

Жэшээлхэдэ, Георгиевко тосхоной һаалиин гүүртынхид түрэл совхозойнгоо Ашангын, мүн хүршэ Анаагай совхозой Онинсборскын һаалиин фермын коллективүүдые мүрысөөндэ урижа, хэлсээ баталһан байгаа. Тиихэдэ Ашангын фермынхид Үдын совхозой Баруун - Хасууртын һаалиин фермын коллективые урпһан байна.

Үшөө нэгэ жэшээ. Совхозой Ашангын фермын эрхим һаалишадай нэгэн коммунист Мария Кашаповна Катина Георгиевко тосхоной фермын һаалишан — Альбина Николаевна Корнаковае, мүн Үдын совхозой Баруун-Хасууртын фермын түрүү һаалишадай нэгэн Вера Хлюпинае урижа, мүнөө мүрысэжэ ябана.

Мүнөө нүхэд М. К. Катина, А. Н. Корнакова гэгшэд аймаг соогоо шалгаржа гараба, Л. Хлюпина совхозойнгоо һаалишадай түрүү зэргэдэ ябалсана.

Уялга абажа, хэлсээ баталһанайнь һүүлээр мүрысөөнэй ябасые, үрэ дүнгыень саг болзортонь согсолжо, олондо дуулгажа, харуулжа байха хэрэгтэ совхозой партком онсо анхаралаа хандуулна. Эндэһээл социалис мүрысөө эмхидхэлтэ, хүтэлбэрилгэ эхи абана ха юм.

Фермэ бүхэндэ һаалишадай ажалай дүн үдэр бүридэ гаргагдажа, тусхай хуудаһанда бэшэгдэжэ байдаг. Хэрэгтэй болоходо үйлэдбэриин зүблөөн зарлагдажа, ажал хүдэлмэри, уялгануудайнгаа дүүргэлтэ тухай хэлсэдэг болоо. Урдань иимэ зүблөө эрхэ бэшэ долоон, арбан хоногой дүнгөөр зарлаха гэжэ хөөрэлдэдэг бэлэй. Харин мүнөө тиимэ бэшэ. Аргагүйт хэрэгэй гарахада суглаа татана. Али нэгэн һаалишанай ажалда дутагдалай гарабал, өөртэйнь нүхэрэй ёһоор хөөрэлдэхэдэ үрэ дүнгынь бүришье ехэ байдаг. Намда найдана, этигэнэ гэжэ тэрэ ойлгоно. тэрэнииень харюулхаяа оролдодог шуу.

Гүүртэ, фермэнүүдэй хоорондохи мүрысөөнэй дүн һарадаа, кварталдаа гаргагдана. Тиихэдээ продукци абалгын хэмжээн, тэрэнэй шанар, ажалай гаргаша гол түлэб хараада абтадаг байна. Мүрысөөндэ илаһан коллективэй нэрэ хүндэдэ ажалай габьяагай туг совхозой түб тосхондо намилзуулагдадаг, тэрээндэ совхозой дирекциин, парткомой, рабочкомой, ВЛКСМ-эй комитедэй дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдана.

ҺААЛИШАДАЙ МҮРЫСӨӨН ЯАЖА ЭМХИДХЭГДЭНЭБ?

Партийна ажабайдал

малай, хонидой тоо толгой олошоруулха даабари мүн лэ холо үлүүлэгдэнхэй. 6 һарын туршада һаамхай нэгэ үнеэн бүриһөө 1075 килограмм һүн һаагдажа, нёдондоной хэмжээнһээ 13 процент дээгүүр байба.

Мүн һү үйлэдбэрилхэ түсэбөө 132 процент, гүрэндэ худалдаха даабаряа 135 процентдэ хүргэһэн тус совхозой Георгиевко тосхоной һү һаалиин гүүртын коллектив аймагай ажахынуудай гүүртэнүүдэй дунда илажа, аймагай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэжэ, 70 түхэриг нэгэдэхи шан абаба.

Тиихэдэ эндэхи гурбан һаалишад — Августа Васильевна Черноскулова, Альбина Николаевна Корнакова, Мария Кашаповна Катина гэгшэд аймагай совхозуудай һаалишадай мүрысөөндэ шалгаржа, 15-15 түхэригэй шанда хүртэжэ, КПСС-эй райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа.

Тиигэжэ тус совхоз, тэрэнэй һаалиин фермэ, гурбан һаалишадынь ажалдаа онсо шалгаржа, оролдосото хэрэгээрээ мүрысөөндэ түрүүлжэ, мүрысөөнэй гуримаар хараалагдаһан нэгэдэхи шангуудые бултыень абаһан байна.

Энэмнай миинтэ болоһон хэрэг гү? Бэшэ.

— Совхоздо һаалишад, малшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдадаг юм. Совхозой партком, рабочком, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд фермэ, гүүртэнүүдээр ябахадаа социалис уялгануудай дүүргэлтээр һонирходог, малшадтай хөөрэлдэжэ, ямар туһаламжын хэрэгтэй байһаниие элирүүлжэ, дары хэмжээ абахые оролдодог болонхой. Мүрысөө зүбөөр эмхидхэхэ гээшэ амжалтын түлхюур, ажалшадай эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ шухала аргануудай нэгэн гэжэ мэдэнэ ха юм, — гэжэ партиин райкомдо «Георгиевский» совхозой малшадай амжалтаар һонирхоходомнай хэлээ һэн.

Малшадай дунда социалис мүрысөөн эндэ ямар гуримаар эмхидхэгдэнэб?

Түрүү һуури эзэлһэн һаалишанда мүн лэ һара, кварталай дүнгөөр «һү һаалгын мастер» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдожо, 50 түхэриг шан үгтэнэ.

Мүрысөөнэй ябасые, социалис уялгануудай дүүргэлтые шалгаха хэрэгтэ имагтал хүтэлбэрилхы тушаалтад бэшэ, мүн малшад, һаалишад өөһэдөө эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Гадна хоорондоо мүрысэгшэд бэе бэедээ ябалсажа, ажал хүдэлмэритэйнь танилсадаг, хараһан, үзэһэн тушаагаа өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалые хэлсэдэг заншалтай боложо байна. Энэнь тон зүб гэжэ һанагдана. Мүрысөөндэ хабаадагшадай абаһан уялгынгаа дүүргэлтын түлөө харюусалгань дээшэлнэ, эдэбхи үүсхэлынь хүгжэнэ бшуу.

Мүн лэ иимэрхүү арга, гуримаар социалис мүрысөөн совхозой бусадшье һалбаринуудта — хонишодой, механизаторнуудай, тугалшадай, мал адуулагшадай дунда эмхидхэгдэнэ.

Республикымнай ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэржэ хүсэ абаһан социалис мүрысөөн «Георгиевский» совхоздо мүнөөшье хүсэ шадалаа алдаагүй, бүри эршэтэй боложо байна. Олон зон тэжээл бэлэдхэлгэдэ гаранхай, малшад зуи, намарай зулгы саг хэрэглэжэ, адууһа малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлхые оролдоно.

Совхозой һаалишад ямар зорилго урдаа табинаб гэбэл, юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ хамта дээрээ 7.200 центнер һү үйлэдбэрилхэ (нёдондонойхиһоо 1.191 центнер ехэ), 5.500 центнер гүрэндэ худалдаха (үнгэрһэн жэлэйхиһээ 800 центнер ехэ), үнеэн бүриһөө 1.800 килограмм һү һааха гэхэ гү, али нёдондо туйлаһанаа 176 килограммаар дээшэлүүлхэ гэһэн социалис уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэхээр шиидэнхэй.

Эдэнэр хэлэһэндээ хүрэхэ байха. Энээнииe жэлэй түрүүшын хахадта туйлаһан ажалайнь амжалтанууд элитээр гэршэлнэ.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ.

ОЙЛГУУЛАМЖЫН ХҮДЭЛМЭРИДЭ ОЛООРОО ХАБААДАНА

Ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри эршэтэйгээр ябуулхын тула Ахын аймагай партийна организаци нилээдгүй ажал ябуулна. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1973 он) Пленумэй, Л. И. Брежневэй ал банай хэрэгээр ФРГ, США, Франци ошожо ерэһэн тухай, СССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэ сесси ба бэшэшье шухала материалнуудые зоной дунда ойлгуулан нэбтэрүүлхэ талаар хүдэлмэри хэгдэнэ.

Жэшээлхэдэ, КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таһаг эхин партиина организацинуудтай хамта политинформатор болон агитаторнуудай семинарнуудые һара бүхэндөө колхозуудта, аймагай түбтэ үнгэргэнэ. Тэдэ семинарнууд дээрэ партиин райкомой хүдэлмэрилэгшэд ба бэшэ харюусалгата хүтэлбэрилэгшэд элидхэлнүүдые хэдэг. Тэдэнэр агитатор, политинформаторнуудай һонирхоһон бүхы асуудалнуудта харюусахые оролдодог юм. Эдэ семинарнуудай удаа эхин партиина организацинууд агитатор, политинформаторнуудаа даабарита участогуудтань гаргадаг, тэдэнэй хэһэн ажалыень хинажа, шалгажа байдаг. Илангаяа энэ талаар «50 лет Октября», «Коммунизм» колхозуудай эхин партиина организацинууд тодорхой түсэбтэй ажал ябуулдаг. Эндэхи агитатор болон политинформаторнууд зоной дунда ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулна. Агитаторнууд Б. Т. Манзаров, Б. Д. Мунконов, А. Самбялов, П. Дмитриев болон бусад партийна даалгабаринуудтаа һайнаар хандадаг.

Гадна пропаганда ба агитациин таһаг һара бүхэндэ хүдөө нютагуудта пропагандистнуудай бүлэгүүдые гаргана. Тэдэнэй гол зорилгонь юуб гэбэл, хүдөөгэй малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха ёһотой. Һарадаа нэгэ дахин холын гүүртэ, фермэнүүдтэ малшадтай уулзажа хөөрэлдэхэ, тэдэндэ шэнэ һонинуудые дуулгаха гэһэн зорилго бидэндэ бии юм. Энэ пропагандистска бүлэгүүдтэ партийна, советскэ, комсомолой хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта медицинын, культурын, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд оролсодог. Тэдэнэр малшадта хэрэгтэй туһаламжа үзүүлхэ байна бшуу.

Һаяхан партиин райком пропагандистнуудай ээлжээтэ бүлэг эмхидхэжэ, хүдөө нютагуудта эльгээбэ. Тэдэнэр Дэби, Забиит, Шэбиидэй, Бүрэнголой, Монгол дабаанай малшадта хүрөө.

Гадна лекционно хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулагдана. Үнгэрһэн хахад жэл соо нилээдгүй олон лекци уншагдаба. Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдан, лекцинүүд олоор уншагдаа. Энэ тематикаар тусхай түсэб ... доод, лекторнууд ... ябажа байгаа. Лектор... С. С. Галсанов, Э. А. ...генов, П. С. Урбаев, ... Тулуев, А. Б. Нал... А. А. Шарастепанов ... бусад түрэл Буряад ре...ликынгаа алдарта ой ... олон лекци уншаа. Тэр... гадна КПСС-эй ЦК-... релиин (1973 он) Пле... материалнуудаар, Л. ... Брежневэй ФРГ, С... Франци ошожо ерэһ... хай, уласхоорондын ... лаар лекци уншагдана.

Ахын аймагай пар... эхин организацинууд ... дунда ойлгууламжын ... мэри саг үргэлжэ ябу... байхые оролдоно.

В. ГАЛСАН...

ҮДЭР ХОНОГОЙ үнгэрхэ бүри Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай үйлэдбэриин хүсэн улам ургажа байна. Туһалбариин 10 шахуу цех эндэ хүдэлнэ.

Теплоэлектроцентралиин ашаглалгада тушаагдаһан түрүүшын ээлжээе барилгын зүрхэн гэжэ эндэхид дэмы нэрлэдэггүй юм. ТЭЦ-эй ашаглалгада оруулагдахада, целлюлозно-картоной комбинадай бүлэг барилгын хүдэлмэри түргэдхэхэ арга олдоһон байна.

Байгша ондо ТЭЦ-эй хоёрдохи ээлжээе барижа байһан барилгашад, хабсаргагшад котелой үшөө гурбан агрегат, нэгэ турбогенератор ашаглалгада тушааха ёһотой. Мүнөө барилгашад даабаряа болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө эршэтэйгээр ажаллажа байнхай.

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабариие дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ барилгашад оролсожо, табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлэй долоо һарын түсэбые үлүүлэн дүүргээ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: котелой машинист Владимир Худяков Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай ТЭЦ-тэ ажаллажа байна; ТЭЦ-эй подстанци.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

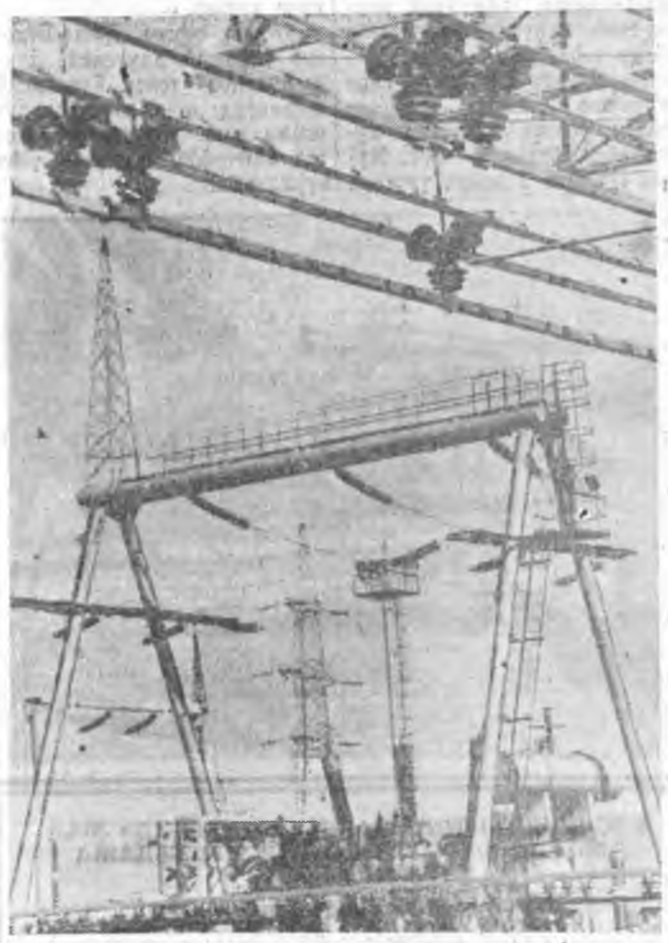

Табан жэлэй түрүүшүүл

ЭРХИМ МАШИНИС...

Александр Григорьевич Бобыкин тухай урдань яһала дуулагша һэм. Нээмэл аргаар нүүрһэ малтадаг Холбоолжоной уурхайн хүтэлбэрилэгшэд, сүг хүдэлдэг нүхэдынь Александр Бобыкиниие ехэл магтадаг һэн. Теэд элдэб эсын шалтагаан дээрэһээ мүнөө болотор энэ түрүү хүдэлмэришэнтэй уулзагдангүй ябагдаа.

Бидэнэй Холбоолжоной уурхайда хүрэжэ ерэхэдэ, хүдэлмэришэд унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй хүдэлжэ байгаа һэн. Хэдэн олон экскаваторнууд газарай хүрьһэ онгилон малтана. Малтагдаһан газарта нүүрһэ ашаһан машинанууд, локомотивууд иишэ тиишээ яаралтайгаар гүйлгэлдэнэд. Энэ бүгэдые һонирхон хаража байхадамнай, хоёрдохи участогай начальник Михаил Дмитриевич Власов бидэниие дуудажа:

— Тэрүү тэрэ ногоон шэрэтэй экскаватор дээрэ Александр Бобыкин хүдэлнэ. Танилсаха гүт? — гээд, эгээл захада хүдэлжэ байһан машина тээшэ зааба. Уданшьегүй захын экскаваторта буужа ерэбэбди.

Дүшөөд наһанай, шииpаг шамбай бэетэй хүн экскаваторайнгаа хажуугаар эрьелдэн, энэ тэрэ детальнуудыень шалгажа, шүрэб, боолтонуудыень мушхаад үзэнэ. Бидэнэй дүтэ ерэһэниие абаһаар обёорбошьегүй. Гэнтэ бидэн тээшэ эрьежэ:

— Айлшадай ерэһэниие обёороншьегүй байба ха юмбиб! Хүлисэгты, — гэжэ байгаад тэрэ бидэнтэй мэндэшэлэлсэхэ юм. Хабарай огторгойдол сэлмэг хүхэ нюдэдынь хурсаар ялалзан, дулаахнаар энеэбхилнэ. Сэхэ сагаан һанаатай, ажалша бэрхэ хүн иигэжэ хүнэй эльгэ зүрхэ уяруулма дулаахнаар энеэбхилжэ шададаг шуу.

— Һүүлшын машинада шорой ашабаб. Жолоошод сайлахаяа ошонхойнууд. Забһарай гарахада машинаяа шалганаб даа. Оньһон техникые һайнаар хаража, шалгажа байгаагүй һаашни, эбдэрхээл һанаха,— гэжэ машинист Александр Григорьевич Бобыкин хөөрэнэ.

Тэрэ зүбшье юумэ хэлэнэ гээшэ. Эбдэржэ байһан машинаар ямар мүртэй юумэн хэгдэхэб даа. Александр Григорьевич Бобыкин оньһон техникээ һайнаар харууһалжа байһанайнгаа ашаар тэрэнээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадана. Ажалай саг зүбөөр, хүсэдөөр хэрэглэнэ.

Үндэр, томо бэетэй хүн ажал хүдэлмэри тухайгаа яаралгүйгөөр хөөрэнэ. Оньһон техникэдэ хайша хэрэгээр хандадаг, ажалай журам эбдэдэг зониие шоо үзэнгеэр хэлэжэ байгаа һэн. Арбаад шахуу жэл ... боолжоной уурхайда хү... яһала дүршэл шадабари... лоһон. Халаан соогоо ... зэргээр 3.700—3.800 ... метр газар малтажа, ... 25—30 процентээр ... дүүргэдэг юм. Буряадай ... эй 50 жэлэй ойдо зор... даһан социалис мүры... эдэбхитэйгээр хабаад... абаһан уялгаяа амжал...гаар бэелүүлээ бэлэй. ... солонь Холбоолжоной ... Хүндэлэлэй дэбтэр соо ... дэнхэй.

Александр Григорьеви... бымкин «Востоксибуголь» ... бинадай хүдэлмэришэдэй ... дэлгэрһэн социалис мүры... дэ эдэбхитэйгээр хабаад... гурбадахи һуури эзэлэ... түхэригэй мүнгэн ша... урмашуулагдаһан юм.

— Һайнаар хүдэлнэб ... һанаагаа заһаад ябаха ... тон буруу. Мүнөөдэр һа... хүдэлөө һаа, үглөөдэр ... һайнаар хүдэлхэ тухайга... доможоложо ябаха ёһото... гэжэ толгойдоо шэбшэжэ ... һан һанал бодолоо бид... хубаалдана.

Туйлаһанаараа һанаага... һаад ябадаггүй хүнүүд ... шье, хэзээшье амжалта ... даг шуу. Александр Бо... тиимэл зоной нэгэнинь ... шабал даа. Тэрэ сайлалга... лотор 1950 кубометр ... малтаад байба.

— Үглөөнһөө хойшо ... шинамнай найдамтай ... наар хүдэлнэ, ха... дүүрэтэр үшөө 2.000 ... бометр шорой малтаха ... хабди,—гэжэ урилдаанда ... лэһэн хүлэг морёо эрд... һэн мэтэ, экскаватора... кабиные альгаараа эль... эльбээд абажа байгаа һэн.

А. Г. Бобыкин комм... ажалай ударнигай хүндэ... рэ зэргэдэ хүртэһэн хүн... хим түрүү ажалаар энэ ... солоёо суурхуулжа ба... Юһэдэхи табан жэлэй гур... хи шиидхэхы жэл соо 1 ... лион кубометр шорой ... хаар социалис уялга а... юм. Байгша оной түрүүшы... хад жэлэй дүн хараад үз... энэ түрүү хүдэлмэришэн ... дөө хүрэхөөр хэбэртэй.

Жэлдээ миллион ку... газар малтаха гэһэн ... Ленинэй ордено кавалер ... Балалаешников хоёр ... урда гаргаһан юм. ... «миллионой» богоһо ал... машинистнүүд нээмэл а... нүүрһэ малтадаг Холбоол... уурхайда олон боложо ... хай.

— Бишье «миллионой» гоһо алхаха байхаб, — ... А. Г. Бобыкин бидэниие ... дуулна. Бидэ түрүү хү... ришэнэй үгэдэ этигэн ба... һэмди.

К. ЖАМЬЯНОВ...

Хэблэлэй асуудалнуудаар

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ— МҮНӨӨДЭРЭЙ ГОЛ ЗОРИЛГО

Хүдөө ажахын хүдэлмэридэ халуун үе—ниитын адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын саг эхилбэ. Урда жэлнүүдэйхидэ орходоо мүнөө жэл нэгэ ондоотой. Мэнэ һая болотор хура бороо ехэтэй байжа, энэ хүдэлмэриие нилээд хойшонь татаба. Зүгөөр хаа хаанагүй ногооной ургаса нёдондонойхиһоо үлүү һайн гараа гэжэ хэлэлтэй. Тиимэһээ сагай хэды ошобошье, ажахы бүхэн адууһа малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха дүүрэн аргатай болоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай олонхи колхоз, совхозууд үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн орожо захалаа. Тиихэдээ бэшүүрэйхидэй жэшээгээр энэ жэлдэ малай тэжээл ехээр бэлэдхэхэ ба шанарыень һайжаруулха талаар хэмжээ ябуулгануудые үргэнөөр хараалаад, түрүүшын үдэрһөө бэелүүлжэ байнхай. Түрүү ажахынуудта үбһэ хуряалгада хүдөөгэй бүхы ажалшад шахуу — үбһэн залуугүй гараба. Машина, техникэ олоор элсүүлэгдэнхэй.

Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ түрүү онол арга хэрэглэхэ, үбһэшэдэй эмхидхэл зүбөөр табиха, тэдэнэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулха, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэхэ мэтэшэлэн асуудалнуудта нютагай партийна организацинууд анхаралаа ехээр хандуулна.

Тобшоор хэлэхэдэ, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ—мүнөөдэрэй гол зорилго болоод байһаниинь эли. Эгээл энэ үедэ нютагай хэблэлэй, хүдөө бэшэгшэдэй урда тон харюусалгатай зорилгонууд табигдаад байна. Тэжээл бэлэдхэлгын асуудалнуудые үргэнөөр харуулжа, энэ хүдэлмэридэ бүхы улад зониие элсүүлэн хабаадуулха, зоригжуулха гээшэ шухалын шухала хэрэгүүдэй нэгэн болоно.

Хүндэтэй ба харюусалгатай дайшалхы энэ зорилгоёо зүбөөр ойлгоһон аймагай газетэнүүд үбһэ хуряалгын эхилһэн сагһаа хойшо саг үргэлжэ энээн тухай бэшэжэ байна. Жэшээлхэдэ, «Улаан-Сэлэнгэ», «Зэдын үнэн», «Прибайкалец», Загарайн «Вперед» болон бусад газетэнүүд «Үбһэ хуряалгада — габшагай ажал», «Тэжээл бэлэдхэлгэ — бүгэдэ ниитын хэрэг», «Адууһа малдаа — бардам тэжээл» гэхэ мэтэ гаршагуудые бии болгоод, удха түгэлдэр материалнуудые ходо толилно.

«Хурамхаанай галнууд» гэжэ газетэдэ байгуулагдаһан «Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ — мүнөөдэрэй шухала зорилго» гэһэн гаршаг доро толилогдожо байһан бэшэгүүд һонирхолтойшье, туһатайшье. Тэрээн соонь ажахын, түрүү бригада фермэнүүдэй үбһэ ехээр хуряажа абаха арга боломжонууд тухай хэлэгдэдэг, хэжэ байһан ажал хүдэлмэринүүд тухайнь харуулагдадаг юм. Мүн саг дороо шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнуудта, дутуу дунданuудта тогтодог байна. Энээнтэй хамта тобшо мэдээсэлнүүд, тэжээл бэлэдхэлтэй холбоотой бусадшье асуудалнууд тухай соносхогдодог байна. Үбһэ хуряалгаяа хайшан гэжэ эмхитэйгээр үнгэргэхэ тухайгаа Аргадын совхозой директор Ц. Д. Батуев, Гааргын — Л. Б. Цыремпилов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь В. С. Бадмаев гэгшэд тобшохонооршье һаа, тоб байса уншагшадтаа хөөрэжэ үгөө. Бүри һая Хурамхаанай совхозой нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ нүхэр Раднаев үбһэ хуряалга дээрэ хэгдэһэн түрүүшынгээ алхамууд тухай зураглахадаа, ажалай эмхидхэл тухай тогтобо. Тиигэжэ тус отделениинхид 16500 центнер һайн шанартай үбһэ бэлэдхэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна. Аймагай хэлхеэ холбооной парторганизациин секретарь нүхэр Реховская дурсагдаһан совхоздо үзүүлһэн туһаламжа тухайгаа мэдээсэнэ.

Иигэжэ «Хурамхаанай галнууд» газетын коллектив хүдөө ажахыдахи шухала хүдэлмэридэ туһа хүргэнэ.

Иимэ жэшээнүүд яһала олон. Абаад үзэе. Улаан-Үдын аймагай ажахынууд республика соогоо түрүүлэн шахуу үбһэ хуряалгаяа эхилһэн юм. Мүнөө тус аймагта тэжээл бэлэдхэлгээр габшагай нэгэ һара соносхогдоод, олохон газарта энэ хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдажа байна. Ушар иимэһээ һүүлэй үедэ аймагай «Коммунизмын туяа» газетэдэ эдэ асуудалнуудта анхарал ехээр хандуулагдадагынь гайхалгүй. КПСС-эй райкомой болон аймгүйсэдкомой хараалһан хэмжээ ябуулгануудай газетэдэ тунхаглагдаһанай удаа тэжээл бэлэдхэлгэ тушаа хүдөө бэшэгшэдэй, уншагшадай статья, корреспонденцинүүд олоор хэблэгдэжэ эхилбэ. «Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын габшагай һара», «Тэжээл бэлэдхэлгэдэ—үргэн фронт» гэһэн гаршатууд бии болгогдоод, үргэлжэлүүлэгдэжэ байна.

Адууһа малай тэжээлдэ гансахан үбһэн бэшэ, үшөө олон янзын шэмэтэ тэжээл —сенаж, силос, үбһэнэй гурил, модоной набшаһа намаа, куузику гэхэ зэргын зүйлнүүд хэрэглэдэдэг байһаниинь мэдээжэ.

Тиимэ тула энээн тухай тобшо мэдээсэлнүүд олоор толилогдоно.

Мүн эдэ асуудалнуудаар һонирхолтой бэшэрүүдые «Бэшүүрэй таряашан», «Баргажанай үнэн» газетэнүүд толилдог байна. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Ленинэй зам» газетэ үбһэ хуряалгада зорюулжа материалнуудые тунхаглахадаа, элдэб гаршаг, бэшэг, зурагуудые хэрэглэжэ һонирхолтой болгоно. Тодорхойлходо, репортаж ба тобшо мэдээсэлнүүд бии, түрүүшүүлэй дүрэ зурагууд тунхаглагдана.

Энэнь тон һайшаалтай. Юуб гэхэдэ түрүүшүүлэй иимэ дүй дүршэлые дэмжэжэ, олоной шадабари болгон дэлгэрүүлхэ, тиигэжэ социалис мүрысөөнэй тугые дээрэ үргэхэ гээшэ аймагай газетэнүүдэй арюун нангин уялга болоно бшуу.

Манай газетэнүүд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын ябасые харуулхадаа, үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөн тухай саг үргэлжэ тобшо һонороор бэшэхэ зэргэтэй.

Үбһэ хуряалга дээрэхи түрүү дүй дүршэл харуулхатаяа хамта, ушарһан дутуу дунда зүйлнүүдые шангаар шүүмжэлхэ, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые элирүүлэн харуулха болонобди.

Совет хэблэл ажахын асуудалнуудые харуулха талаар баян дүй дүршэлтэй. Энэ онол арга зүбөөр хэрэглэжэ, мүнөө үедэ табигдаад байһан тэжээл бэлэдхэлгын шухала хэмжээнүүдые бэелүүлхэдэ өөһэдынгөө хубитые оруулха гээшэ нютагай хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй, хэблэлэй эдэбхитэдэй дайшалхы зорилгонь болоно.

Ив. ОЧИРОВ,
КПСС-эй обкомой хэблэлэй секторые даагша.

КАРШИНСКА ТАЛА УНДАЛУУЛНА

170 километртэ зурыһан Каршинска каналай хоёрдохи һалаа—Ульяновска каналаар уһан урдаба. Тиигэжэ Аму-Дарьягай уһые 90 метр үндэр губээнүүд дэгүүр дамжуулан, урдань үрэжэлгүй байһан Каршинска талые ундалуулха уһалууриин түхеэрэлгэ хэгдээ. 300 гектар талмайтай хлопок ургуулдаг шэнэ ехэ район мүнөө эндэ бии болохо. Уһалагдадаг газар дээрэ хлопок ургуулдаг ба саад-виноградай 200 шэнэ ажахы эмхидхэхээр хараалагдана.

Уһалууриин түхеэрэлгэтэй нэгэн доро хүрьһэ дабһанһаа хамгаалха дренажна түхеэрэлгэ Каршинска талада баригдана, хуурай һалхинай харгы хааха зурууд модон таригдана.

Мүнөө үеын тосхонуудшье түбхинэн һууриржаха, ехэ вольтын элшэ хүсэ дамжуулха лининүүд энээгүүр татагдаа. Кызылкумай сул губиһаа газай магистраль иишэ татагдана, сэбэр уһаар хангаха водопровод Памирай хормойһоо мүн лэ татагдаа, 500 километр харгы баригдаа. Шэнэ барилганuудые хангахын тула Дунда Азиин ехэ комбинадуудай нэгэн болохо түмэр-бетон зүйлнүүдэй комбинат эндэ байгуулагдаа.

Станислав ИЛЬИН.
(АПН).

ОЛО МЯНГЫЕ АРЬБАЛНА

«Үйлэдбэриингөө түсэб саг болзор соонь заатагүй дүүр... хэрэгтэ арга боломжоё сүм хэрэглэхэ» гэһэн уряа ... хүдэлжэ байһан Улаан-Үдын авиапредприятиин колле... энэ жэлдэ яһала һайнаар хүдэлжэ байна. Хүдэлмэришэд ... лаа нарижуулан һайжаруулжа, шэнэ онол аргануудые н... рүүлнэ, ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлнэ. Урлан нари... гын дурадхалнуудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлһ... ашаар байгша ондо 30 мянган түхэриг алмаха ... һэн уялга тус предприятиин ухаалан зохёогшод абаһан ю...

Авиапредприятиин ухаалан зохёогшод табан жэлэй ш... хэхы, гурбадахи жэлэй түрүүшын хахадта абаһан энэ у... гаяа үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тэдэнэй оруулһан урлан ... рижуулгын 50 дурадхалай 30-ниинь үйлэдбэридэ нэбтэр... лэгдэжэ, 37.800 түхэриг алмаха арга олгобо. Һайн аша ... үгэхэ дурадхалнуудай нэгэн гэхэдэ, үбэлэй сагта автома... нын мотоор халааха түхеэрэлгэ болоно. Автобазын гла... инженер, коммунист Иван Александрович Копыловой хү... бэрилдэг ухаалан зохёогшод тус түхеэрэлгэ бүтээһэн ба...

Авиационно-техническэ баазын урлан нарижуулагша... бүлэг инженер Виктор Андреевич Фукс гэгшын хүтэл... доро «ИЛ-18» самолёдой мотоор халааха түхеэрэлгэ зо... гоо. Тэрэнэйнь ашаглагдажа эхилхэдэ, 5 мянган түх... арьбалагдаха болоно.

Авиапредприятиин урлан нарижуулагшадай 7 дурад... Граждан авиациин министерствэдэ эльгээгдээд байна. А... техник, бригадир, коммунист Федор Петрович Суворо... ухаалан зохёоһон дурадхал аша үрэ ехэтэй байхаар хүл... дэнэ.

И. ХРАПУНОВ.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГТОЙ РЕВОЛЮЦИОНЕР

Дүлэтэ революционер, Забайкали болон Яхадта совет засаг тогтоохын түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэгшэ, 1917 онһоо РКП(б)-гэй гэшүүн Сергей Юльевич Широких-Полянскиин түрэһөөр 75 жэлэй ой эдэ үдэрнүүдтэ гүйсэбэ.

Сергей Юльевич Забайкальска областиин Ушмунск тосхондо 1898 ондо түрэһэн юм. Үгытэй ядуу гэр бүлэдэ түрэһэн тула тэрэнэй бага балшар наһан хүндэ байһан бэлэй. Тиигэбэшье Сергей Юльевич 1913 ондо Зюльзанска городской училищи дүүргэһэн байна. Ном һудар үзэхэ дуратай, һүбэлгэн ухаатай энэ хүбүүн һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ зорилготойгоор Шэтын багшанарай семинарида һураха тухай мэдүүлгэ бариһан байна. Зүгөөр тэрэ үедэ революционно хүдэлөөн эршэ ехэтэйгээр бүхы Забайкали худар дэлгэрһэн байба. Иимэ оршон байдалда Сергей Юльевич һуралсалаа орхижо, Амарай түмэр замай Ксеньевскэ станци дээрэ алба хэжэ эхилээ. Тэрэ үедэ РСДРП-гэй гэшүүн (социал-демократ) И. Росляковтой уулзажа, хүдэлмэришэдэй хүдэлөөндэ улам эдэбхитэйгээр хабаадажа эхилээ. Революционно ажал ябуулгада эршэмтэйгээр оролсоһонойнгоо түлөө хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болоһон бэлэй. Сергей Широких-Полянский уданшьегүй Ксеньевскэ станциин хүдэлмэришэдэй холбооной секретаряар, Забайкалиин хүдэлмэришэдэй нэгэдэхи съездын делегадаар һунгагдаа һэн. 1917 оной сентябрь һарада ашагта малтамалай промышленностиин хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай холбооной эмхидхэлэй съездэ хабаадалсаба.

Хүдэлмэришэдэй съездын һүүлээр Сергей Юльевич Шэтын семинарида дахинаа һураха үедөө ашагта малтамалай промышленностиин хүдэлмэришэдэй холбоондо ажалладаг байгаа. Тэндэ һуража, ажаллажашье байхэ үедөө Сергей Широких-Полянский Шэтын революционно залуушуулай бодото ударидагша боложо шадаһан бэлэй. 1918 оной февральда тэрэ Шэтын хүдэлмэришэдэй депутадуудай Соведэй гэшүүнээр һунгагдаһан. Гэхэтэй хамта Широких-Полянский 1918 оной август хүрэтэр совет тагнуулай органуудта ажаллалсаа. Тэрэ үедэ Шэтын сагаантанай офицернүүдэй буһалгаан элирүүлэгдэжэ, саг дарыдаа усадхагдаһан юм. 1918 оной августда совет засагай унагаагдахада, энэ революционер Витимэй тайга соогуур тэрьедэхэ баатай болоо. Тэрэ уданшьегүй Иван Бурдинскиин хүтэлбэрилдэг партизанай отрядтай нэтэдэбэ. 1919 оной февраль—март һарада тус отряд бута сохигдоһон байгаа. Широких-Полянский баригдажа, Нерчинскэ түрмэдэ хаагдаба. Гэбэшье Шэтын мүрдэлгын комиссиин тогтоолоор тэрэ 1919 оной июль һарада түрмэһөө сүлөөлэгдэһэн байна. Нюуса байдалда ороһон революционер Широких-Полянский Шэтэдэ ошожо, нюуса революционно организацитай холбоо байгуулаад, нютагай хүн зониие революционно буһалгаанда бэлдэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэһэн бэлэй.

Энэ үедэ Широких-Полянский дахин арестовалагдажа, Макавеевкэ станциин түрмэдэ хаагдаа. Широких-Полянский нютагай засагаархидай алдуу эндүүһээ боложо, түрмэһөө сүлөөлэгдөө һэн. Тэрэнэй удаа Сергей Юльевич Сэлэнгын аймаг эльгээгдээ. Тиихэдэ Прибайкалиин большевигүүдэй нюуса комитедэй холбоо байгуулжа, революционно хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Прибайкалиин большевигүүдэй нюуса комитедэй элитэ ажал ябуулагша Иван Алексеевич Кузнецовой даалгабаряар Бэшүүртэ багшалхаяа ошоһон байна. Сергей Юльевич Бэшүүртэ багшалжа байха үедөө нюуса дайшалхы бүлэгүүдые эмхидхэхэ талаар партизанай отрядуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Е. В. Лебедев, И. Л. Ковалёв, Д. Е. Смолин гэгшэдтэй хамта ехэ хүдэлмэри хэдэг байба. Тиихэдээ ходо Мухар-Шэбэр ошожо, нюуса дайшалхы бүлэгэй зүблөөнүүдтэ хабаадалсадаг байгаа. 1919 оной декабриин 19-дэ Мухар-Шэбэрэй таряашадай буһалгаан болобо. Энэ буһалгаае хүтэлбэрилхэ талаар туха сүлөөгүй ажаллаа. Сергей Юльевич революционно тэмсэлые ударидаха үедөө һургуулидаа хэшээлнүүдые үнгэргэхэ тухайгаашье мартаһан байгаа. Ушар тиимэһээ Бэшүүрэй засагаархид Верхнеудинскын земскэ управада нимэ телеграмма эльгээгээ һэн: «Тарасов зугадажа арилаа, багша хэрэгтэй. Харюуень телеграфаар дамжуулагты». 1920 оной январиин 25-да Бэшүүрэй буһалгаалан бодоһон ажалшан арадай съезд нээгдээ. Энэ съезд дээрэ Сергей Юльевич гурбан элидхэл хэһэн байна.

Съезд дээрэ Широких-Полянский Прибайкалиин Соведүүдэй Центральна гүйсэдхэхы комитедэй гэшүүнээр һунгагдаһан юм.

Прибайкалиин ажалшадай түлөөлэгшэдэй съезд Верхнеудинскда 1920 оной апрелиин эхеэр болобо. Владимир Ильич Ленинэй, партиин ЦК-гай заабаряар тус съезд Алас-Дурна зүгэй республикын (ДВР) правительство һунгаба. Широких-Полянский ДВР-эй правительствын гэшүүн боложо, Юстицын министрээр томилогдоо һэн. Эндэ ажаллажа байха үедөө сүүдэй хэрэгүүдые саг дарыдань, зүбөөр хаража үзэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг. ДВР-эй Конституциин проект зохёоходо эдэбхитэйгээр хабаадаа бэлэй. Тэрэнһээ һүүлээр Широких-Полянский РКП(б)-гэй губкомой даабаряар коммунистнуудые зэбсэглэхэ асуудалаар Эрхүү, Омск 1921 ондо эльгээгдээ. Тэндэһээ бусажа ерээд, партийна хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдэһэн байна.

Сагаантан дайсадтай тэмсэл үшөө дүүрээдүй байгаа. Барон Унгерны сэрэгшэд Монголдо галзууржа байба. Тэрэ үедэ Монголой Арадай революционно Арми РСФСР-эй, ДВР-эй правительствануудта хандажа, туһаламжа үзүүлхыень гуйһан байна. Аха дүү монгол арадта туһалхаар Широких-Полянский мүн лэ эльгээгдээ һэн. 1921 оной апрель һараһаа декабрь болотор Широких-Полянский Баруун Монголдохи Коминтерны Алас-Дурна зүгэй секретариадай политхүдэлмэрилэгшэдэй бүлэгые хүтэлбэрилэгшөөр ажаллаа..

1922 оной эхеэр Сергей Юльевич Монголһоо дуудагдажа асарагдаад; Яхадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командалагшын туһалагшаар томилогдоо. Тэрэ үедэ Яхадта сагаантан ба нюдарган баяшуул хэрзэгы муухай аашануудые гаргажа байһан юм. Широких-Полянскиин хабаадалгатайгаар сагаантантай тэмсэхэ түсэб зохёон табигдаһан байгаа. Амга гэжэ тосхондохи гарнизониие сүлөөлхэ талаар сэрэгэй ябуулганууд тэрэ үеын шухала хэмжээнүүдэй нэгэн болобо. Широких-Полянский энэ ябуулгануудта өөрөө хабаадаха гэжэ шиидэһэн байба. «Аюултайл газарта би байлсаха ёһотойб», — гэжэ эрэлхэг зоригто большевик хэлэдэг байһан. 1922 оной майн 5-да большевик Широких-Полянский түрүүтэй тагнуулшадай бүлэг хүрээлэлгэдэ орожо, булюу хүсэтэй дайсадтай байлдаанай үедэ баатарай үхэлөөр унаа бэлэй.

Эрэлхэг зоригтой революционер Сергей Юльевич Широких-Полянскиин образ Буряадай ба Яхадай ажалшадай дурасхаалда хэтэ мүнхэдөө үлэнхэй. Улаан-Үдын нэгэ үйлсэ тэрэнэй нэрээр нэрлэгдэнхэй, Бэшүүр тосхондохи революционно, дайшалхы ба ажалай алдар солын музей Широких-Полянскиин нэрээр алдаршанхай.

Буряадай ба Яхадай номой хэблэл С. Ю. Широких-Полянскиин революционно тэмсэлдэ зорюулагдаһан номуудые хэблэн гарганхай.

А. НЕЛЮБИНА,
Гүрэнэй архивай научна хүдэлмэрилэгшэ.

АЗЕРБАЙДЖАНАЙ ССР. Кондитерска шэнэ фабрика республикын ниислэл хотодо ашаглалгада оруулагдаба. 24 зүйлэй конфетэ, тэдэнэй дунда «Шор-гогалы», «Пахлава», «Шакяр-бура», «Шакяр-чурек» гэхэ мэтэ конфетэнүүд үшөө урда зуун жэлнүүдтэ үйлэдбэрилэн гаргагдадаг байһан рецептээр хэгдэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эндэ үйлэдбэрилэгдэһэн продукци иимэ гоё һайхан хайрсагууд соо гаргагдана. Хүдэлмэрилэгшэ Виктория Золотарева эдэниие харуулжа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ҺОНИРХОЛТОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Улаан-Үдын аэропортын клуб соо летчигууд, техникүүд, автомобилистнууд, хэлхеэ холбоошод олоороо суглараба. РСДРП-гэй II съездын болоһоор 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан теоретическэ конференци энэ үнэшэ болоо.

Авиапредприятиин үнинэй штурман, коммунист М. И. Кузнецов элидхэл хэжэ, тэрэ үеын политическэ байдал тухай хөөрэбэ. Авиапредприятиин партбюрогой секретарь Б. В. Максимов РСДРП-гэй хоёдохи съездын хүдэлмэри тухай тодорхойгоор хэлэжэ үгөө.

Тус съезд дээрэ баталан абтаһан партиин түрүүшын Программа ба Устав тухай парткомой гэшүүд Д. Б. Бамбасаева, В. П. Данилова гэгшэд дэлгэрэнгыгээр тогтобод.

РСДРП-гэй хоёрдохи съездын түүхэтэ удха шанар тухай нийтэ-политическэ хүдэлмэриин талаар авиапредприятиин командирай орлогшо Д. А. Шекуло элидхээ.

Сугларагшад энэ һонирхолтой теоретическэ конференциин түлөө авиапредприятиин парткомдо баяр баясхалан хүргөө.

И. ХРАПУНОВ.

Бэрхэ жолоошон

Насыр Бариев бага балшар наһандаа Татарай АССР-һээ манай Буряад орондо ерэжэ, Тээгдэ тосхондо нютагжаһан юм.

Тэрэ гэһээр нилээд үни саг үнгэрөө. Энэ нютагай һургуули дүүргээ һэн. Удаань сэрэгэй алба хэжэ ерээд байтараа, жолоошоной курсада совхозһоо эльгээгдэһэн байгаа.

Курсаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, совхоздоо яһала һайнаар хүдэлжэ ябана, дүршэлөөршье баян болонхой. Нүхэдэйнгөө дунда нэрэ хүндэтэй, хүдэлмэридөө һайнаар хандадаг. Насыр Бариев даажа абаһан машинаа хододоо һайнаар абажа ябадаг хүн.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хоринн аймаг.

БАЙГААЛИДА ЭЗЭН ЁҺООР ХАНДАХА

РСФСР-эй Верховно Соведэй байгаали хамгаалха талаар үргэлжын комисси уһа сөөрэмүүд болон агаарые муухай болголгоһоо хамгаалха тухай хуули Татарай АССР-тэ, Челябинска областьдо ямараар сахигданаб гэһэн асуудал августын 1-дэ хаража үзөө. Комиссиин гэшүүд, депутадууд В. В. Ермаков, В. И. Дмитриев элидхэл хэбэ.

Гол мүрэнүүд болон нуурнууд комплексно агаар сэбэрлэгдэхэ аргатай гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Сөөрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые бариһаһаа гадна, промышленна предприятинуудһаа гараһан муухай уһа гол мүрэн, нуурнууд уруу хаядаг ушарые хороохо шухала. Тиихын тула тогтомол сөөрэмүүдые олоор бии болгохо. Капитальна барилгада мүнгэ багашагаар һомолоод, 4—5 жэлэй туршада уһанай 95—98 процентые дахин ашаглаха арга бии гэжэ Магнитогорско металлургическа комбинадай, Челябинска металлургическа ба кузнечно-прессын заводуудай дүй дүршэл харуулна. Эдэ предприятинуудай жэшээ үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ зэргэтэй гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Хүнүүдэй ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга һайжаруулха асуудалтай холбоотой хэрэг — агаарые сэбэр байлгаха эрилтэ болоно. Татарай нефтьшэдэй хото болон тосхонууд газаар бүрин хангагдана. Казаниин коммунальна ба промышленна бүхы котельнэнүүд газаар хангагдадаг болонхой. Предприятинуудта, нэн түрүүн химическэ предприятинуудта, газ сэбэрлэдэг, тооһо һорожо абадаг хүсэ ехэтэй түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагдана. Республика доторхи агаарые сэбэр байлгаха хэрэгтэ олониитэ үргэнөөр хабаадуулагдана. Оршон тойронхи байгаали хамгаалха НТО-гой областной Соведэй Комитет, Казанийн медицинскэ институт агаар сэбэр байлгахын түлөө тэмсэл толгойлно.

Тооһо, муухай газ һорожо абадаг байшангууд ба түхеэрэлгэнүүдые бариха хэрэгтэ Челябинска область дотор 1970 онһоо 1972 он хүрэтэр 8 миллион үлүүтэй түхэриг гаргашалагдаа. Тиигэһэнэй ашаар нилээд сэбэр байдаг болонхой. Магнитогорско металлургическа комбинадай гаргадаг тооһон һүүлэй жэлнүүдтэ хоёр дахин хороо.

Гэхэтэй хамта, уһа сөөрэмүүд ба агаар хамгаалха тухай хуулиие бэелүүлхэ талаар нилээд ехэ дутагдалнууд бии байһаар гэжэ комиссиин заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Татарай АССР-эй мяханай ба һүнэй промышленностиин хэдэ хэдэн предприятинууд сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдгүй байһаар. Челябинска областиин зарим заводууд болон фабриканууд уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдые бариха түсэбөө дүүргэнэгүй. Газ сэбэрлэдэг, тооһо һорожо абадаг түхеэрэлгэнүүдэй барилга олонхи ушарта предприятинуудые үргэдхэлгын хэмжээнһээ гээгдэнэ.

Ариг сэбэрые сахилгын зононуудые эмхидхэхэ хэмжээ ябуулганууд мүртэй һайнаар дүүргэгдэнэгүй. Энэ хэрэгтэ зорюулагдан һомологдоһон мүнгэн бирагүйгөөр ашаглагдана.

(ТАСС).

Россин фермэнүүдэй чемпионууд

КАЛУГА. (ТАСС-ай корр.). Дзержинскэ районой «Путь к коммунизму» гэжэ колхозой түб бууса — Редькино тосхоной соёлой байшан һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэһэн байгаа. Машинаар үнеэ һаадаг мастернуудай Бүхэроссин табадахи конкурсдо хабаадагшад эндэ суглараа. Тэдэнэр долоон хоногой турша соо эндэхи оньһожоруулагдамал фермэдэ аппаратура задалха, суглуулха шадабаряа харуулаа.

Машинаар үнеэдые һаадаг мастернуудай конкурсын дэлисэ тухай иимэ баримта гэршэлнэ. Колхоз, совхозууд, районууд, областьнууд, хизаарнууд болон автономито республикануудта энэ жэлдэ үнгэргэдэһэн мүрысөөнүүдтэ 3 мянга гаран малшад хабаадаа. Тэдэ мүрысөөнүүдтэ шалгарагшад финальна конкурсдо хабаадаха эрхэтэй болоһон байгаа бшуу.

Мүрысөөнэй дүнгүүд сонсхогдобо. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Россин шэнэ чемпионка А. Н. Буртнева (Московско областиин Шелковско районой «Память Ильича» колхоз) хүндэлэлэй жабданда гараа. Тэрээндэ ехэ алтан медаль, чемпионой лентэ, нэгэдэхи шатын диплом, мүнгэн шан барюулагдаа.

Эрэшүүлэй дундаһаа РСФСР-эй чемпион болоһон Н. Н. Грачев (мал үсхэбэрилдэг Сибириин научно-шэнжэлэлгын, проектно-технологическа институдай «Боровское» гэжэ үйлэдбэри-туршалгын ажахы) мүн лэ тиимэ шагналда хүртөө.

Машинаар үнеэдые һаадаг залуу мастернуудай дундаһаа Любовь Киселевич (Татарай АССР-эй «Кураловский» совхоз), Владимир Тутин (Рязанска областиин Касимовска районой «Путь к коммунизму» колхоз) гэгшэд республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тэдээндэ бага алтан медальнууд барюулагдаа.

ХИЛЫН СААНАҺАА
телефон·телеграф·радио

ЛОНДОН

Дэлхэйн политикадахи шухала шата

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй байгша оной июнь һарада США ошожо, Холбоото Штадуудай Президент Р. Никсонтэй хөөрэлдэхэ үеэр баталагдан абтаһан совет-американ хэлсээнүүд дайнһаа хойшонхи дэлхэйн политикын шухала шата болоно гээд, Англиин ба уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй үнинэй ажал ябуулагшадай нэгэн Палм Датт «Лейбор мансли» журналда тунхаглууһан статья соогоо бэшэнэ.

Дэлхэйн социалис ба капиталис хоёр ехэ гүрэнэй хоорондохи харилсаа үргэдхэхэ гэһэн эдэ хэлсээнүүд уласхоорондын байдалай саашанхи хүгжэлтэдэ нүлөөлхэ гол шухала нүхэсэл болоно гэжэ статьягай автор тэмдэглэнэ.

Эб найрамдал хангахын ба ядерна дай зайсуулан сарахын түлөө онсо харюусалгатай байһанаа хараада абан, уласхоорондын гол шухала асуудалнуудые бүтэмжэтэйгээр шиидхэлгэдэ Советскэ Союз ба США ехэ анхарал хандуулна гээд П. Датт бэшэнэ. Совет-американ хэлсээнүүд—уласхоорондын харилсаандахи энэ шэнэ шата дэлхэйн бүхы арадуудай ашатуһада харюусана.

СССР ба ПНР-тэй ФРГ-гэй баталһан договорнууд, совет-француз харилсаа хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлагдаһан шэнэ алхамууд шухала удхашанартай гээд Палм Датт мэдүүлнэ.

«Хүйтэн дайнай» политика баримталагшадай булигдаһыень уласхоорондын байдалай һайжаралга элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ Палм Датт статьягайнгаа түгэсхэлдэ бэшэнэ. Мүнөө дэлхэй дээрэ боложо байгаа хубилалтануудые капиталис оронуудай хүтэблэрилэгшэд ойлгон мэдэржэ, «хүйтэн дайнай» политика бэелүүлхэеэ болихо, социалис оронуудтай харилсаагаа һайжаруулхын тула хөөрэлдөөнүүдые хэхэ хэрэгтэй гээд тоолоно.

БАНГИ

Хани барисаамнай бэхижэнэ

ТАСС

Арадай гэгээрэлэй һалбарида СССР-эй ба Түбэй Африкын Республикын хоорондохи харилсаа холбооной үргэнөөр хүгжэжэ байһандань сэдьхэлээ хананхайбди гэжэ ЦАР-ай национальна гэгээрэлэй, залуушуулай, спортын ба искусствын хэрэгүүдые эрхилдэг министр Анри Майду мэдүүлээ.

Правительствынгаа үмэнэһөө тэрэ хэлсээндэ гар табиба. Тэрэнэй үндэһөөр ЦАР-ай дээдэ ба дунда һургуулинуудта хүдэлдэг совет багшанарай тоо һуралсалай шэнэ жэлдэ 600 гаран болохо байна.

«Мүнөө үедэ Түбэй Африкын Республикын бүхы дунда һургуулинуудта совет багшанар хүдэлдэг, — гэжэ М. Майду ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. — Һүүлэй жэлнүүдтэ ороной национальна университет би болгохо хэрэгтэ СССР ехэ туһа нэмэри хээ; совет багшанар һурагшадта ном заахадаа, энээндэ гүнзэгы эрдэм мэдэсэ олгоно. Советскэ Союз багшанарые эльгээхэһээ гадна, һуралсалай-лабораториин түхеэрэлгэ бэлэг болгон, Бангиин университедтэ үгэһэн байна», гэжэ тэрэ урма баяртайгаар хэлэбэ.

ВАШИНГТОН

Баһал үгээ ойлголсожо шадабагүй

ТАСС

Уласхоорондын валютна фондын «20 ороной комитедэй» ээлжээтэ заседани боложо дүүрэбэ. Капиталис оронуудай финансын министрнүүд заседаниин хүдэлмэридэ хабаадаа. Баруун оронуудай валютно-финансын байдал һайжаруулан хубилгаха зорилго энэ нюуса заседанида хабаадагшад урдаа табиһан байна.

Заседанида хабаадагшад зүблэхэ зүйлэй олон шухала асуудалнуудаар баһал үгээ ойлгосожо шадаагүй гээд. США-гай финансын министрэй орлогшо П. Волкер комитедэй заседаниин дүнгүүдые согсолходоо мэдүүлбэ. Мүнөө «горитой түбэг бэрхэшээлнүүд тохёолдоод байна» гэжэ Канадын финансын министр Дж. Тернер тэмдэглээ.

КАБУЛ

Афганистанай шэнэ правительство

ТАСС

Ороной правительствын бүридэлые Афганистанай Республикын Центральна Комитет баталаа. Гүрэнэй толгойлогшо Мухаммед Дауд премьер-министрэй, национальна оборонын министрэй, гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалнуудые дааба. Республикын түрүүшын правительство 13 хүнһөө бүридэнэ. Мухаммед Хасан Шарк — премьер-министрэй орлогшо, Файз Мухаммед — дотоодын хэрэгүүдэй министр, Сеид Абдул Илла финансын министр болоо. Абдул Рахим Невин соёлой ба информациин министрээр томилогдоо.

БОНН

Хөөрэлдөөнүүд амжалтатайгаар дүүрэбэ

ТАСС

Хоёр ороной хоорондо дипломатическа харилсаа тогтоохо тухай асуудалаар Болгариин, Баруун Германиин хөөрэлдөөнүүд эндэ амжалтатайгаар дүүрээ гээд Германиин Федеративна Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдээсэбэ.

Худалдаа наймаанай түлөөлэлгэтэ эмхинүүдые байгуулха тухай, консульствонуудые би болгохо тухай асуудалнууд зүбшэгдөө.

ПАРИЖ

Харилсаанай арга боломжо ехэ

ТАСС

Экономикын, техникын ба промышленна һалбаринуудай талаар, Советскэ Союзай, Франциин хоорондо бэелүүлэгдэдэг харилсаа холбоон социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй харилсаанай һайн жэшээ болоно гэжэ Францидахи станок бүтээдэг «Ателье Ж. С. П.» гэдэг компаниин президент-генеральна директор Пьер Пегар ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Туйлагдаһан дүнгүүд иимэ харилсаа байгуулха аргатай байһые элирхэйлэн гэршэлнэ гээд тэрэ хэлэнэ. Эрдэм, техникын һалбаринуудаар совет-француз харилсаа холбоо үргэдхэхэ 10 жэлэй программа баталан абалга манай оронуудай холбоо барисаае саашадань улам үргэдхэн хүгжөөхэ байна. Иимэ удаан болзортой программа СССР түрүүшынхеэ капиталис оронтой баталба.

Франко-совет харилсаан али алинда ашатай туһатай байха ёһотой. Тиимэһээ совет түхеэрэлгэнүүдые Францида олоор худалдан абаха гол зорилго табидаг «Станкофранс» гэжэ совет-француз бүлгэмдэ али бүхы туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхээр шиидэһэн тухайдаа мэдүүлнэбди, — гэбэ.

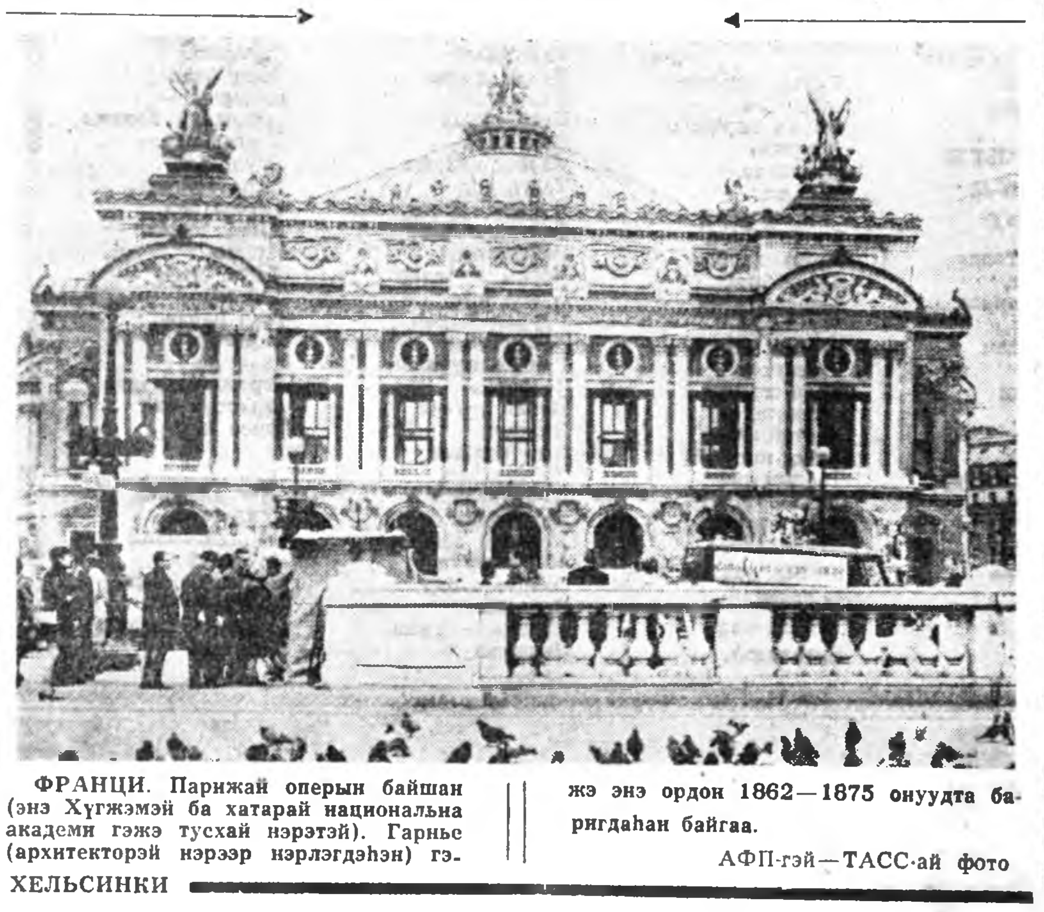

ФРАНЦИ. Парижай оперын байшан (энэ Хүгжэмэй ба хатарай национальна академи гэжэ тусхай нэрэтэй). Гарнье (архитекторэй нэрээр нэрлэгдэһэн) гэжэ энэ ордон 1862—1875 онуудта баригдаһан байгаа.

АФП-гэй—ТАСС-ай фото

ХЕЛЬСИНКИ

В. Шеельтэй хөөрэлдөөн

ТАСС

Германиин Федеративна Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Шеель Финляндиин «Суомен кувалехти» журналай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй ФРГ-гэй канцлер В Брандттай, США-гай Президент Р. Никсонтэй, Франциин Президент Ж. Помпидутай хэһэн хөөрэлдөөнүүд дэлхэй дээрэхи шахардуу байдал саашадань һулаалуулха хэрэгтэ илангаяа ехэ удха шанартай гээд тэмдэглээ. Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай ФРГ-гэй харилсаанай һайжаржа байһан тухай асуудал дээрэ В. Шеель тогтон хэлээ. СССР-тэй, Польшотой ФРГ-гэй хэһэн договорнууд энэ талаар шухала үүргэтэй гэбэ.

Хоёр ороной политическа харюусалгата ажал ябуулагшад шахардуу байдал һулаалуулхын тула хододоо харилсаа холбоотой байха ёһотой,— гэжэ В. Шеель хэлэбэ.—Л. И. Брежневэй Бонндо ерээд бусалгын дүнгүүд Германиин Федеративна Республикын, Советскэ Союзай хоорондохи харилсаае улам үргэдхэхэ арга олгоо...»

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар зарлагдаһан нийтэ-европын зүблөөнэй түрүүшын шатын дүнгүүдые В. Шеель согсолходоо, гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Хельсинкидэ хэһэн уулзалга бүтэмжэтэй һайн оршон байдалда үнгэрөө гээд тэмдэглэбэ. Зүблөөндэ хабаадагша бүхы гүрэнүүдэй баталан абаһан бодомжонууд түрүүшын шатын шухала үрэ дүн болоно. «Тиин шахардуу байдал һулаалуулха политика бэелүүлжэ, үргэлжэлхэ тодорхой дурадхалнуудай абтаха хоёрдохи шатада үгээ бүрин ойлголсохо һайн үндэһэ һуури табигдаа», — гээд В. Шеель мэдүүлээ.

Капиталис оронуудта

ЗӨӨРИ БЭДЭРЭГШЭД

Зуу гаран жэлэй саада тээ, үнгэрһэн зунай жараад онуудта, Японой сегуны гэжэ япон феодал захиргагшадай хадагалһан зөөриие Токиоһоо зуун хорин километр холо, Акаги хадын хормойдо ажаһуудаг Мидзуно бүлын гурбадахи үеын хүнүүд бэдэрэлгэ хэжэ байна. Томоиоси Мидзуно гэгшэ тэрэниие эгээл түрүүлэн бэдэржэ эхилһэн юм. Теэд тэрэнээ олоншьегүй, 75 наһатайдаа, 1926 ондо наһа бараа һэн. Бэдэржэ байха үедөө нэгэ бага алтан, бронзо зүйлнүүдые олоһон гэхэ.

Томоиоси гэрээд үгэ хэлэхэдээ, Андзабуро хүбүүндэе иигэжэ захяа һэн. «Мидзунын хидай» һүүлшын хүнэй үлэтэр бэдэрэлгэ хэхэ». Тиин хүбүүниинь нэтэрүү үсэдөөр эсэгынгээ хэрэг үргэлжэлүүлһэн байгаа. 1930 ондо тэрэнэй хүдэлмэри газетэнүүдэй анхарал татаа. Акаги хадын хоймор тээшэ хэдэн зуугаад бэдэрэгшэд тэгүүлээ. Тэдэнэй олонхиинь тусгаар техникэ, приборнуудые худалдан абажа, нилээд гарзадашье ороо. Газар доро нюугдаһан баялиг олоной нюдэ манатуулан, дурыень ехээр татаһан байха юм. Акаги шадар шууялдаан, алалсааншье болоо. Гэр бүлэнүүд һандараа, үгырһэн зариман бэеэшье хороогоо.

Зарим бэдэрэгшэд хадын хажууда 30 гаран жэл үнгэргөө. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэхын урдахана Япон правительство тусгаар отряд тиишэ эльгээгээ һэн; теэд тэрэнь урагшагүйдэһэн юм гэхэ.

Мүнөө Андзабуро 77 наһатай. Тэрэнэй бэень муудаад, бэелүүлхэ ёһотой зорилгоһоо арсажа, Томоюки хүбүүндээ дамжуулха баатай болоо. Мидзунын уг гарбалай гурбадахи үеын түлөөлэгшэ Акаги хада шадар 20-ёод жэлэй турша соо малталга хэнэ. Теэд элинсэг хулинсагуудтаал адли урма зоригоор бадархаяа болинхой. Харин миил тэдэнэйнгээ уялгата захяа дүүргээ болоно.

Японой газар дайда дээрэхи ехэ нюуса баялигууд тухай 150 гаран домог суу, бэшэгдансанууд бии. Теэд эдэнэй нэгэниинишье олдоогүй юм. Мидзунын гурбан үе шэнги нэтэрүү зөөри бэдэрэгшэдтэ зол хуби хододоо бэлэхэнээр тохёолдодоггүй ха юм.

Н. ТЕБИН,
ТАСС-ай корр.
Токио.

ТОЛИ

ЗАЛУУ УРАН ЗУРААШАД— МҮНӨӨ ҮЕДЭ

Һаяхан Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан уран зураашадай выставкэ нээгдээ һэн.

Тэрэ выставкые хаража ябахада, Буряад ороной олон уран зураашад өөһэдынгөө бүтээлнүүдые эндэ табиһан, энээндэ хабаадалсаһан байна бшуу. Һанаад үзыт даа. Манай ахамад уран зураашадай бүтээһэн зохёолнууд олон байха. Тэдэнэрэй зурагууд гансахан республика соогоо бэшэ, бүхы орон доторoo мэдээжэ болоо. Мүнөө эндэ, ойн баярай выставкэ дээрэ ерээд байхадаа, урган гараһан залуу уран зураашад тухай нэгэ хэды үгэ хэлэхэ дурам хүрэнэ. Эдэмнай наһаараа, бэлигээрээ олон ондоо байгаашье һаа, нэгэл үеын хүнүүд болоно ха юм. Жэшээлхэдэ, А. Казанский, Д. Дутаров, А. Сахаровская, Г. Васильев болон бусадай нэрэнүүд таанадта, уншагшад, мэдээжэ байха. Тиимэ дээрэһээ манай залуу уран зураашад тухай дэлгэрэнгыгээр үтэ хэлэдэг, тэдээн тухай бэшэдэг хүнүүд манайда бии. Тиимэшье һаань, залуу уран зураашадай ажал хүдэлмэри тухай хөөрэһэн, бэшэһэн статья гэхэ гү, али репортаж һүүлэй үедэ хоморжоод байна.

Залуу наһанда эгээл һайн зохёолнууд бүтээгдэдэг гэжэ хүнүүд хэлсэдэг. Тиигээдшье залуу уран зураашадай зохёолнуудые хаража ябахада, энэ баримта абаһаар ойлгогдоно.

Манайда залуу уран зураашад олон. Тэдэнэй нэгэн Солбон Ринчинов тухай богонихоноор хөөрэе. Энэ хүмнай Мухинагай нэрэмжэтэ уран һайханай училищи дүүргээд, түрэл Буряад нютагтаа ерээ. Уран зурагта дуратайшуул тэрэнэй олон зохёолнуудые мэдэхэ байха. Жэшээлхэдэ, «Уулзалга», «Енисей ба Ангара» гэжэ хоёр зурагуудыень олониитэ һайн мэдэнэ. Выставкэдэ «Гэр бүлэ» гэжэ зурагынь табигдаа. Маяг хэлбэриин гол байгуулалтын талаар яһала гэмгүй хэгдэһэн, уран зурагай бүхы нюусые халташье алдангүй хэрэглэһэн байна. Энэ зурагта буряад талын гоё һайханиие, Забайкалиин наранай элшэ туяае дүүрэн хэрэглэжэ шадаа.

С. Ринчиновэй зурагай хажууда залуу уран зурааша А. Даржаевай «Малшад» табигданхай. Энэ зурагай урда харагшад олоороо сугларжа, ехэтэ һонирхон харана. Һүниин сэнхир номин огторгой доро һууһан буряад басагадай түхэл шарай илан гаяа тодо хурсаар харагдана. Энэ зураг маяг хэлбэриин талаар хүсэд һайнаар дүүргэгдээшьегүй һаа, уран зураашын онсо өөрын маяг шэнжэтэй, бэлиг шадабаритай байһые эли тодо гэршэлнэ. Тиихэдэ «Һиилүүршэн Пүрбэ Намсараевай дүрэ зураг» гэжэ бүтээл яһала һайнаар хэгдэһэн, уран зураашын түхэл шэнжые, абари зангые, һанал бодолые гүйсэд дүүрэнээр зураглажа шадаа.

1963 ондо Эрхүүгэй уран зурагай училищи дүүргээд, манай Улаан-Үдэдэ хүдэлхөөр бэлигтэй залуу уран зурааша Лев Лабок ерэһэн юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо нилээд урагшатайгаар хүдэлжэ, тэрэнэй зурагууд бүхы выставкэнүүдтэ табигдаһан байна. «Галина Данилова гай». «Юрын эхэнэр» гэжэ зурагуудынь харагшадай дура сэдьхэл буляаһан байна. Буряадай литература, искусствын харалгын үдэрнүүдэ энэ жэлэй май һарада Москва, Свердловск хотонуудта боложо, тэндэ Л. Лабогай «Воткинай дүрэ зураг» гэжэ бүтээлынь табигдаһан байна. Харагшад тэрэнийень халуунаар һайшаажа, эрхим һайн сэгнэлтэ үгөө һэн. Минии һанахада, энэ бүтээл үнэхөөрөөшье жэншэдгүй һайнаар хэгдээ гээшэ.

Бэлигтэй залуу скульптор Ольга Шарагулова энэ выставкэдэ анха түрүүшынхеэ хабаадалсаа. Бага наһандаа уран зурагаар һонирхожо, бэлиг шадабаряа туршажа эхилһэн юм. 1963 ондо О. Шарагулова модо, яһа һиилэдэг цехтэ хүдэлжэ, уран бэлигээ улам хурсадхаһан байна. Һүүлээрнь Пензэ хотын уран зурагай училищи дүүргээд, түрэл Улаан-Үдэ хотодоо хүдэлхөө ерээ бэлэй. Энэ жэлдэ «Скульптор Ширмовскаягай дүрэ зураг» гэжэ бүтээл дүүргэһэн байна. Залуу скульптор ажал хэрэгтээ тон харюусалгатайгаар хандажа, бүхы юумэеэ нарилан хэдэг заншалтай. Уран зурааша бүхэн өөрын хараа түсэбтэй, уг зорилготой ябадаг. «Үеынгөө хүнүүдэй дүрэ зурагуудые хэхэ һанаатайб» гэжэ Ольга Шарагулова хэлэнэ. Үе сагайнь хүнүүд зүрхэ сэдьхэлдэнь тон дүтэрхы, һанал эрмэлзэлыень ходо хүбаалдажа ябадаг бэзэ. Тиимэһээ тэдэнэй түхэл шэнжые тодо хурсаар зураглан харуулха гэжэ эрмэлзэһэниинь бүришье ойлгосотой ха юм.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Буряадай залуу уран зураашад республикынгаа 50 жэлэй алдарта ойе өөрын бэлэгтэйгээр угтаа. Ахамад нүхэдтэйгөө хододоо уулзажа, ажал хэрэг тухайдаа хани халуунаар хөөрэлдэжэ, дундаршагүй баян дүй дүршэлыень халан абахые оролдоно. Тиимэһээ саашадаа бүришье урагшатайгаар хүдэлжэ, хужарлан харама уран гоё зурагуудые хэхэ байһандань ямаршье һэжэг түрэнэгүй.

В. ЧИРКОВ,
Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейн хүдэлмэрилэгшэ.

ХАРИЛСААМНАЙ БЭХИЖЭХЭЛ

Хани барисаанай шэнэ хуудаһан нээгдэбэ: Буряад—Инди

Совет олониитын үүсхэлээр 1958 ондо совет-индиин соёл культурын харилсаанай бүлгэм (ОСИКС) орон доторнай байгуулагдаһан юм. Мүнөө КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, СССР-эй хүндэ индустриин предприятинуудай барилгын министр Николай Васильевич Голдин тэрэнэй президент болонхой.

Манай ороной республиканууд болон Индиин штадуудай, городуудай хоорондо байгуулагдаһан холбоо барисаае саашадань бэхижүүлхэ гээшэ бүлгэмэй ажал ябуулгын гол зорилго болоно. Совет-индиин соёл культурын харилсаанай бүлгэмэй коллективнэ 200 гаран гэшүүн бии гэжэ тоологдоно. Иимэ гэшүүд Казахстанда, Узбекистанда, Азербайджанда, Таджикистанда, Туркменистанда, Киргизидэ, Москва, Ленинград, Минск, Одессэ, Эрхүү гэхэ мэтэ городуудта байгуулагдаад, мүнөө эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ. Манай республика дотор тус бүлгэмэй отделени байгуулха тухай шиидхэбэри һаяхан абтаһан байха юм.

Энээнтэй дашарамдуулан, Индиин Манипур, Трипура штадуудай түлөөлэгшэд Буряадтамнай айлшалан ерэбэ. Тиимэһээ Индиин эдэ штадуудтай манай республика харилсаа холбоотой болобо гээшэ. Индиин айлшадай Улаан-Үдэ ерээд байхадань, нютаг тухайгаа уншагшадтамнай хөөрэжэ үгэхэ гуйлтатайгаар хандаһан байнабди.

Трипура штадай хуулинуудые гаргадаг Ассамблейн гэшүүн, делегациие толгойлогшо Таритмохан Дасгупта нигэжэ хөөрэнэ:

— Трипура хадаа Индиин эртэ урда сагай княжествануудай нэгэн (1.300 жэл) болоно. Тэрэ 1949 ондо Индиин Союзай бүридэлдэ ороһон байна. 1.8 миллион хүн зонтой юм. Штадта гол түлэб бенгалецууд ажаһуудаг. Мүн лэ трипура, реанг, чекама, мог гэхэ мэтэ уг гарбалтан эндэ ажаһууна. Энэ нютаг субтропическа уларилтай. Июнь һараһаа сентябрь болотор хура бороо ородог. Өөрын онсо һайхан байгаалитай юм. Хүдөө нютагуудта ажаһуудаг хүн зон барайгар, джут, ананас, банан гэхэ мэтэ ургамалнуудые таридаг. Штадай промышленностиие хүгжөөхэ хэрэгтэ правительство ехэхэн анхарал хандуулна.

— Трипурын хүн зон Советскэ Союзда дуратайгаар хандадаг юм. Бангладешые сүлөөлэлгэдэ СССР-эй ехэ үүргэ дүүргэһые хүн зомнай үнэн зүрхэнһөө һайшаадаг, хододоо һанажа ябадаг юм, — гээд Т. Дасгупта хөөрөөгөө дүүргэбэ.

Манипур штадай колледжын түүхын багша Наорем Ивотомби Синг нүхэрэйнгөө хөөрөө халан абажа үргэлжэлүүлбэ:

— Манай штат захиргаанай 5 район болгогдожо хубаарилагданхай юм. Тиихэдэ соёл культурын талаар хоёр район боложо хубаардаг. Манипурта 29 үндэһэ яһатан ажаһууна. Эндэхи зон гол түлэб англи хэлэн дээрэ хөөрэлдэнэ. Хүн зонойнь 30 процент үзэг бэшэг мэдэхэ юм. Штат өөрын промышленностьгүй, гол түлэб хүдөө ажахы эрхилнэ.

— Гансал Имфал районой ниислэл хотодо ОСИКС-эй отделени бии юм. Иимэ отделенинүүд ойрын сагта Манипурай бэшэшье нютагуудта байгуулагдаха байна, — гээд, айлшан хөөрөөгөө түгэсхэбэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Б. Пивоваровтай уулзажа хөөрэлдэхэдөө, Индиин айлшад Буряадай республикатай сэхэ хани холбоотой болоһондоо сэдьхэлээ хананги байһанаа мэдүүлбэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ республикынгаа амжалта тухай, ажалшадайнь ажаһуудал тухай айлшадта хөөрэжэ үгөөд, иимэ уулзалганууд заншалта болохо бэзэ гэжэ этигэн найдажа байһанаа мэдүүлбэ.

Индиһээ ерэһэн айлшад ниислэл хототоймнай танилсажа үргэлжэлһөөр. Тэдэнэр «Байгалай саадахи республика» гэжэ фильм хараһан, 50 жэлэй туршада Буряадай АССР-эй туйлаһан амжалтанууд тухай хөөрэһэн выставкэтэй танилсаһан байна. Тиихэдэ айлшад Улаан-Үдын һургуулинуудта, эрдэм, соёлой гуламтануудта, медицинскэ болон бэшэшье эмхи зургаануудта айлшалха, совет-индиин соёл культурын харилсаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин гэшүүдтэй уулзаха байна.

В. АНДРЕЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Индиин айлшад Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Б. Пивоваровтай болоһон уулзалгын үедэ.
В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

Жан ЗИМИН

ҮХИБҮҮДТЭ ЗОРЮУЛҺАН ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

Тулалдаан

Уһан хани
Түгэдни
Углаад эбэр
Толгойдоо
Тэжээбэрхэн
Тэхэтэйгээ
Ана-мана
Мүргэлдөө.
Дүүлин оробод
Хүжылдөөд,
Оёодолсоод
Эбэрээрээ
Оньһо мэхэ
гаргабад.
Хэниинышье хэнээ
Иланагүй,
Улайрхалдана
Ухаангүй.
«Бараа!» — гэжэ
Байтарнай,
«Гоходыш,
мүргыш!» —
...тэрнай
...айтай ушар
...эхёолдоо.
...урижэ байһан
...үгэднай
...арагад гэхэдээд
...арайшоо.
...үргэдөөд лэ
...эрэмнай
Түгдэ гэшхээ
Түрингөө.

Галбаанхай

Галбаанхаймни,
Галбаанхаймни,
Гарыш дээшэ
Газарһаа,
Дэгдыш дээшэ
Дэлхэйһээ!
Шүрбэһэнэймни
Шангые,
Хурганаймни
Хүсые
Шалгаад, илгаад
Харуулыш.
Газар дээгүүр
Элинш,
Дэлхэй дээгүүр
Дэбнии.
Галбалзыш,
Ялбалзыш,
Гулабхаадал
Галбаанхай.
Хараанһаамни
Холодыш,
Хараасгайдал
Галбаанхай.
Эсээ хадаа
Эрьеыш.
Һулараа хадаа
Һуугыш,
Болёо хадаа
Буугыш,
Хурдан хурса
Галбаанхайм,
Ягаан гоё
Ялбаанхайм.

Тайгын туужа домог

Бугатын голдо
Буухадам,
Буугаа бариад
Һуухадам,
Урин сагаан
Эбэртэй,
Уян нарин
Бэетэй,
Эрэ буга
Эмэтэйгээ
Шугын дундуур
Шургаһаар,
Шэмээ абяа
Шэнжэлһээр
Дүтэлбэ ха
Дэргэдэм,
Ойртобо ха
Отогтом.
Һарагар һайхан
Эбэрһээнь
Һаргаба даа
Нюдэмни.
Эдэ хоёр
Эжэлнүүд
Урин гоё
Бэеэрээ
Урма зүрхыем
Эзэлбэ.
Үлдэжэ тэдэнээ
Нюдөөрөө,
Үргөөжэ тэдэнээ
Зүрхөөрөө
Буудахаяашье
мартабаб,
Агнахаяашье
Орхибоб.
Хандагайтын
зуданда
Хонолгодоо буугаа
һэм.
Буугаа үргэлөөд
Ябаа һэм.
Арьял нарһанда
Абиржа,
Арангада
Гаража,
Гэтэ шэртэн
Һуугаа һэм,
Гэнтэ дороо
Хараа һэм:
Марса тээшэ
Маряаһан,
Дабһан тээшэ
Дабшаһан
Хада шэнги
Хандагайе
«Татай яагаа
Томо юмши?!
Тайгын эзэн
Энэл гүш? —
Гэжэ тэндээ
Тухайлааб,
Тагнан гайхан лэ
Байгааб.
Танилдахаа
Ерэһэндэл,
Ханилсахаа
Бодоһондол,
Арбай һайхан
Эбэрээрээ
Арба дахин
Дохиһондол,
Хада шэнги
Бэеэрээ
Хотолзоһоор
Хатарба,
Нахилзаһаар
Найгаба.
Буудаха гэхын
Орондо
«Баатар ангууд
Болтогой!» —
Гэһэн бодол
Тархидаа
Гэнтэ байһаар
Түүрээгээб.
Бариһан буугаа
Буруудхан
Булан тээшэ
Түшүүлээб.
Баабгайтын
Бад хара
Барбос нохойм
Тайга соо
Бухажа ороод,
Гайтай шангаар
Гангинаад,
Хорон хурсаар
Хусаа һэн.
Гурбан нялха
Хүбүүтэй,
Гурбан нүүлын
Забһарта
Нүхэн үргөөг
Эзэлһэн
Эмэ баабгай
Хэбтээ һэн.
Хүбүүдыень
Харахадам:
Хөөрхэй хөөбэри
«Монсогууд»
Эхэдээ ехээр
Эрхэлжэ,
«Эжы» — гэжэ
Энхэржэ,
Хүхэн дээрэнь
Хүльбэржэ,
Нюрган дээрэнь
Нэнгэжэ —
Жаахан ангууд
Жаргалдаа
Жэгтэй зохидоор
Харагдаа.
Эхэнь
Үхибүүдтээ дуратай
Заяа наһаа
Залгажа,
Зэрлигшье һаа
Буянтан,
Арьяташье
Ажа хубитай
Хүүгэдээ долёожо
Хэбтэбэ,
Эмээхэйржэ
Үнэһэбэ.
Зүрхэ эльгэм
Задаржа,
Бэем баһа
Һуларжа —
Буудахаяа болижо,
Буугай замаг
Буулгабаб.
«Ара тайгын
«Угсаатан»,
Амар тайбан
Үдэгты,
Ангай хуби
Заяагаар
Ажа наһаа
Баргты» —
Гээд лэ
Гэртээ бусахаяа
Гэдэргээ лэ
Ошоо һэм.

***

Байгаалимнай
Баялигтай,
Ой тайгамнай
Олзотой!
Барижа сахижа
Байебди,
Гамнажа хаража
Ябаябди.

Гунга ЧИМИТОВ

ТУЛАМ ТУУЛМАГ ХОЁР

(Басни)

Нэгэтэ Тулам харигтаа
Нэрэ һурагүй хүхибэ ха.
Өөдэгүй жаахан
Туулмагта
Өөдэрхэжэ эхилбэ ха:
—Ахир эзэнээ һажаажа,
Аабагархан ябадалтайш.
Үдэрэй хүнэһэ абажа,
Үргэлжэ монсогонодог
ажалтайш.
Харин бишни ехэнхидээ
Ханза соохоно
хэбтээш һаа;
Үндэр баяр болоходо,
Үйлсэ гудамжада
гарахадаа,
Халима орооһо, гурилтай
Харндаг гэртээ зантайб.
Минии эзэн гайтай даа—
Шинии хитэй жэшэшэгүй.
Үдэшэ орой, һүнинидөө
Үрэ ехэ хүдэлмэритэй.
Шамтай мүнөө нигэжэ
Шашалдаха сүлөөмгүй.
Зай, Туулмаг, харгыһаам
Зайла гэхэдэ дуулана
гүш?!—
Гэжэ зандараад, Туламай
Гэшхэлхээ, ябахаа байтар,
Арадай шалгалта
хажуудань
Ай-сүй болон ерэбэ.
Тэрзэгэр Туламай гүзээе
Тэрэ дороо хүү ерэбэ.
Һаял эндэ Туулмагта
Һайрхажа бэеэ байһан
Хулгайн орооһоор
дүүрэһэн
Хуушанай арһан Тулам
Хараа байса хумиржа,
Харшыжа юунш бэшэ
болоолой.

Халуун хүлһөө адхажа,
Хамтын ажалда ябадаг,
Хүнүүдэй хүнэһэ абажа,
Хүдөө хээрэ гарадаг
Тугаарай жаахан Туулмаг
Туламай хажууда байгаа
һэн.

Хүнэй нюдэндэ урихнаар,
Хүндэтэйгөөр харагдаа һэн.

ШОГ

АЛДУУ БОЛОШОО...

Малгайнууд олон янзын байдаг. Шэхэтэйшье, мухаршье, тойробшоошье, ондатрашье, хэрмэншье, хурьганшье..., һүүлэй үедэ үшөө ондоо амитанай, арьяатанай арһаар хүнүүд малгай оюулжа үмдэдэг болонхой. Жэшээнь, шэлүүһэн, шандаган, тарбаган, нохой, миисгэй, унаган, гахай...

Һаяхан трамвайһаа буугаад, городойнгоо гудамжаар алхалжа ябахадам нүхэрни уулзашаба. Амар мэндээ хэлсээд, һони һорьмойгоо хөөрэлдэжэ байтараа нүхэрни:

— Үүе, нүхэр, ши шэлүүһэнэй арһа олохогүй гүш? — гэбэ.

— Яахашниб?

— Юу яахашниб гэжэ? Тэрэшни одоо модно ха юм. Нүхэрни шэлүүһэнэй арһаар малгай оюулжа үмдөөд ябана. Бүхы бараг бараг нүхэднишье тиимэ малгай оюулжа байна хэбэртэй. Халагни! Арһан ляшье олдохогүй гээшэ гү? — гэбэ нүхэрни.

Саашаа алхалхадам, үшөө хоёр-гурбан хүн уулзаад, шэлүүһэнэй арһа һурагшалба.

Байза энэ юун боложо байгаа саг бэ гэжэ бодоод, шэлүүһэнэй арһа олохо арга бэдэрбэб. Хүдөө нютагуудаа һуудаг нүхэдтөө бэшэбэб, хонходобоб. Нэгэ хэдэн хоног үнгэрөөд байхада, эндэ тэндэһээ бандерольнууд һубариба. Арбаад гаран шэлүүһэнэй арһатай боложо, аха дүүнэртээ, хамта хүдэлдэг нүхэдтөө хубаалдабаб. Нэгэ хүгшөөдэйе оложо, шэхэтэйшье, мухаршье малгайнуудые оюулбабди. Булта арбагарнууд, шэлүүһэнэй һорһотой.

Трамвай, автобус соогуур ябахадамнай, инкубаторай дальбараанууд мэтэ аб адли[...]нууд малгайтай зон олон. [...]гэ хэды болоод, тэрэ нүх[...]тээ уулзабаб. Гоё гэг[...] ондатра малгайтай, халюун [...]хатай хара пальто үмдэж[...] лбаба. Харахада гоё гээшэ[...] Минии үбсүүн дээрэ малг[...] һаам шэлүүһэнэй һорһ[...] унаад һаланагүй. Нүхэр[...] аалихан шэбэнэнэ: «Ши [...] малгайтай ябахаяа эшэн[...] гээшэ гүш?»

— Ши өөрөө модно [...] һэмнайш, — гэбэб.

— Алдуу болоо. Хүл[...] Нүхэрни тиихэдэ түр[...] ошоод, малгайгаа гээжэрх[...] дүү хүбүүнэйнгээ шэлүүһ[...] малгай үмдөөд ябаһан бай[...] — гээд нүхэрни трамвайһ[...] буушаба.

П. ИВАНОВ.

САГАЙ УЛАРИЛ

Үсэгэлдэр, уржадарэй ороһон хура бороо, аадар нэмээд, татажа эхилһэн гол горхонуудай уһан дахинаа хөөрэжэ захалба. Жэшээнь, Хяагтын адагай уһан хоногой туршада 13 сантиметрээр нэмэжэ, 474 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэбэ.

Мүнөөдэрһөө Хяагтын адагай уһан доошоо һуухаар хүлеэгдэнэ. Мүн Новоселенгинскһээ эхилээд Кабанск хүрэтэр Сэлэнгэ мүрэнэй уһан татаһаар. Тиин Никольскдо—9, Мурзино тосхон шадар 16 сантиметрээр һууба. Үсэгэлдэр Улаан-Үдэ шадар Сэлэнгэ мүрэн хоногой туршада гурбан сантиметрээр нэмэжэ, 323 сантиметр болоһон байна.

Сүхэ голой уһан үнгэрһэн үе соо 5—10 сантиметрээр һууһан һаа, һаяын хура бороогой һүүлээр бага зэргэ нэмэжэ захалба. Хёлго голдо шудхадаг Мэнза горхон гурбан сантиметрээр нэмэжэ, 355 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрөө. Эндэһээ уламжалан Хёлго голой уһан заа зуу нэмэхэ хэбэртэй. Мүн Зэдэ гол баһал бага зэргээр нэмэхэ хараатай. Үдэ голой уһан Улаан-Үдэ шадар 7 сантиметрээр нэмэжэ, 241 сантиметр болоһон байна.

Баргажан голой уһан татажа захалһан аад, эдэ үдэрнүүдтэ ороһон бороогой һүүлээр 3—8 сантиметрээр нэмэжэ эхилбэ. Сэлэнгэ мүрэнэй уһан 10—15 сантиметр хүрэтэр саашадаа нэмэхээр хараалагдана.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

ЭХЭ ОРОНОЙМНАЙ ХИЗААРНУУД

Байгал далай тухай дуулаагүй хүниие олохонь бэрхэтэйл хаш. Байгал нуур хадаа дэлхэй дээрэ эгээл гүнзэгы нуур болоно. Энэ далайда олон янзын загаһан бии. Омоли тухай һураг суу холуур таранхай.

Т[...] Байгал далайе тойроһон хаданууд, хубшэ тайга ехэ гоё, баян юм. Баргажанай булган тухай уншагшад баһал дуулаһан байха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Байгал далайн эрьедэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Шухала кампани — түрүү бэшэг. П. Ожиговой фоторепортаж. Союзна республикануудһаа мэдээсэл. БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Багша тухай үгэ» — В. Штеренбергын корреспонденци. «Сенаж бэлэдхэлгэдэ — гол анхарал» — В. Тарасовагай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. «Ерээдүйн энергетикэ» — хөөрөөн. В. Осетровой корреспонденци. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботний огонёк».

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Элүүр энхэ байдал» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 13.40 — **Үнгэтэ телевидени.** «Ан амитадай байдал». 14.30 — **Үнгэтэ телевидени.** «Хүгжэмтэ киоск». 15.00 — А. Вейцлер, А. Мишарин. «Үбэлэй баллада» — В. Маяковскиин нэрэмжэтэ Москвагай академическэ театрай зүжэг. 17.20— **Үнгэтэ телевидени.** Берлиндэ боложо байһан залуушуулай, студентнэрэй Бүхэдэлхэйн X фестиваль. 18.50 — 19.00 — Забһарлалга. 19.0[...] — «Время» — мэдээсэл[...] программа. 19.30 — «Кино[...]панорама». 20. 45 — «Ми[...]хаил Исаковскиин поэзи».

Улаан-Үдэ харуулна:

21.30 — «Неизвестны[...] которого знали все» — те[...]левизионно уран һайхан[...] фильм. (1-дэхи, 2-дохи сери[...]).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММ[...]

Улаан-Үдэ харуулна:

15.00 — «50 жэлэй ту[...]жа бэшэг»—1960-дахи он[...] 15.50 — «Сергей Лазо» — уран һайханай фильм. 17.15 — Концерт.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1973 оной августын 4. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-04542. Заказ № 00444